

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

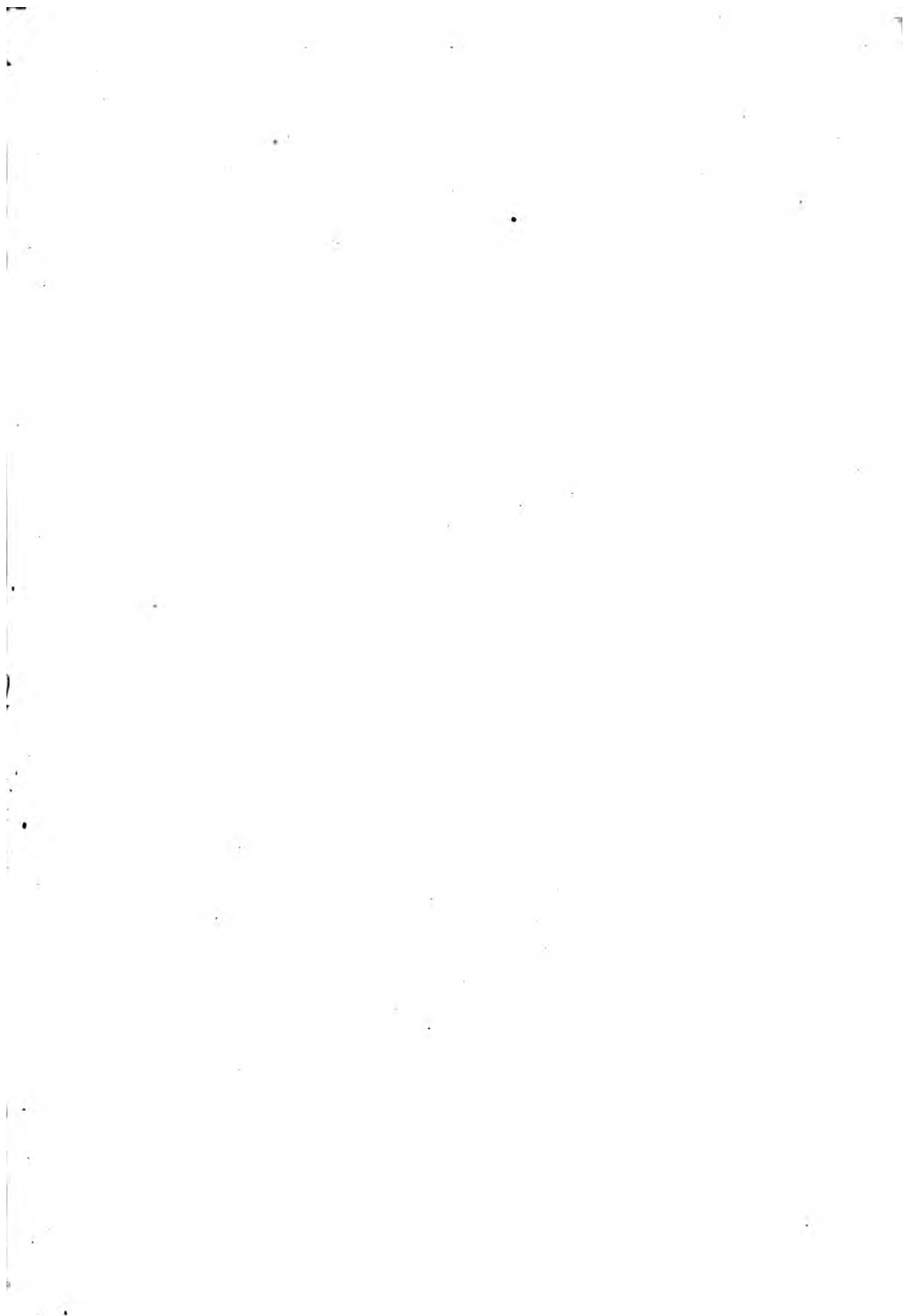

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

VICTORIA.

Arv. 3.

Arg. 3. 342.

Monsieur

Monsieur le Compt. de
Reichenbach

S. Mirra

Վ Ի Կ Տ Օ Ր Ի Ա

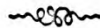
ԱՆԳՂԻՈՅ ԹԱԳՈՒՀԻՈՅՆ

ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ

ՀԱՅ

ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐԷ

ՍԵՐԻԼԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ

Ս․ ՄԻԲԶԵ ՎԱՆԱՆԳԵՑԻ

ՋՄԻՒՌՆԻԱ

ՑԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷՆՆ

1866

Թարգմանելու իրաւունքը հեղինակը իրեն կը պահէ .

DESCENT

OF HER MAJESTY

VICTORIA

QUEEN

OF ENGLAND

**FROM
THE ARSACID KINGS OF ARMENIA.**

**BY
S. MIRZA VANANTETZIE.**

Smprna,

Printed by **A. DEBETAN.**
1866

The right of translation reserved.

ՅԱՆՈՒԹԱՅԻՆՆԵՐ

ՍՈՅՆ աշխատութիւնը թէ և մինչ ցարդ աւարտած և ժամանակ մի Միւսիւն հանդիսի մը մաս առ մաս սկսած էր հրատարակիլ, այլ մեր դիտաւորութիւնը 'ի վերջոյ՝ անի մասնաւորապէս 'ի լոյս ընծայել լինելուն՝ այսօր մեր նպատակին կը հասնիմք ծանօթացնելով մերազնեայս սոյն հետաքրքրական գործոյն, որոյ ճշտութիւնը կրնայ ամէն բանաւէր քննութեան տակ առնուլ և հաւանիլ 'ի վերջոյ անոր ստուգութեան, եթէ հաւատ չ'ընծայելու չափ հետաքրքրական թուի իլեն սոյն սլաւօճէնը: Մեր իսկ խուզարկութիւնները քանի քանի անգամ խոշնդոտներու պատահելով՝ կը վհատէինք մինչ թողուլ գործը ուր որ հասած էր, այլ զհարդ և իցէ անոր վախճան մի տալու առաջադրութիւննիս՝ կամ լաւ ևս է ըսել, հետաքրքրական փափարնիս, երկցած խոշնդոտները կ'անհետացնէր օտարազգի պատմութեանց միջոցաւ, և մի երկարատե աշխատութեան վերջը կը ցուցնէր մեզ պատմութեան լուսով, Անգղիոյ Գահին վրայ բազմող Աիկտօրիա թագուհին, սեռեալ Հայոց Արշակունի հայ թագաւորներէ: Մեր առաջին խոշնդոտն էր Աասիլի բուն հայ լինելը ստուգել որմէ սկիզբ կ'առնու սերունդը: Պուիլեէ զանի յոյն կը հրատարակէ, մեր Հայոց պատմութիւնը բուն հայ կը դաւանի և երկար գովեստներ կ'ընէ անոր վրայ, որոյ կրնայինք աւելի հաւատ ընծայել: Պուիլեէ 9րդ. և 10րդ. դարուն Ա. Աօլսոյ վրայ իշխող կայսերաց ամենուն ալ միօրինակ յոյն կ'ըսէ առանց անոնց ծագումը և սերունդը քննելու և ստուգելու. այս յայտնի է որ օտարազգիք Հայոց ազգին և պատմութեան վրայ դեռ ճոխ դաղավար մի չ'ունին, և շատերու դեռ անծանօթ է անոր ծագումը, հինօրեայ փառքը և թէր ևս անոր էութիւնը իսկ: Տարակուսելի կրնար ըլլալ եթէ Հայոց պատմութիւնը Աասիլի համար միայն հայ էր ըսելով անոնէր երթար. տարակուսելի կրնար ըլլալ և գուցէ

Պուխլեէի համամտիւր գիւրին , եթէ հին հեղինակներ և պատմագիրներ , որոնցմէ ընդ հանրապէս քաղեալ են շատ մի ազգերու պատմութիւնները՝ Վասիլի հայ լինիլը լացարձակապէս խոտովանած և որոշ կերպիւ յայտնած չ'լինէին : Արդեօք Պուխլեէ ուստի՞ կ'առնու Վասիլի յայն լինելը , եթէ վասն զի Վ. Պօլսոյ կայսր եղաւ , միթէ օտար գահէրու վրայ նստողներ եղած չե՞ն որոնք նոյն ազգէն չըլլային . այգութիւն մի՞ որ մարդուս երակներուն մէջ գտնուած արիւնն է , որ և իցէ կլիմայի , գահի , կըրօնքի տակ որ գտնուի կրնայ միթէ փոխուիլ . մնացուիլ , այ՛ . անհուն ժամանակի քողով ծածկուիլ և սյնալէս անհետիլ , այ՛ . լայց փոխուիլ ընաւ . պատմութիւնը օր մի ժամանակի քօղը կը բանայ և անոր անուան կրկին կեանք կուտայ :

Մեր նպատակին գալով՝ քննենք հիմա հին պատմագիրներու վկայութիւնները Վասիլի հայ լինելուն նկատմամբ և յառաջանանք մեր գործին : Լաւ կենտիոս Բագառու որ զգուշաւոր քննութեամբ կայսերաց պատմութիւնը գլեց և անոնց դրամց վրայ խօսեցաւ , Վասիլի վրայօք սյսպէս կ'ըսէ . « Վասիլ ազգաւ Հայ լայց ծընեալ 'ի Մակեդոնիա . . կայսր ծաղկեալ բարեպաշտութեամբ . ևն : երես 130 :

Նոյնպէս և Գիւնէսիոս Պետաւիոս իւր ժամանակագրութեան մէջ սյսպէս կը գրէ : « Նախնիք Վասիլ ունէին զծագումն յաշխարհէն Հայաստանեայց . սա նորոգեալ կանգնեաց զկառավարութիւն կայսերութեան զվաթտալեալն 'ի վատութե՛է Միքայէլի կայսեր , ևն . երես 413 : Նոյնպէս և ուրիշ հին պատմագիրներ . տես 'ի ծանօթութիւն :

2

DESCENT
OF HER MAJESTY
VICTORIA
QUEEN OF ENGLAND
FROM
The Arsacid Kings of Armenia.

Introduction.

AT the fall of Ardashir, the last king of the Arsacid House of Armenia and son of Vramshabouh, the Arsacid kingdom was together with him overthrown in the year of Christ 428.

At this period, the Armenians were governed by satraps and Persian mayors, the cruelties of which increased from day to day, and grew worse when Beros ascended the Persian throne.

There were no other means of saving themselves and their native country from the withering cruelties of the enemy, but to ask the assistance of Leon I, emperor of Constantinople.

Վ Ի Կ Տ Օ Ր Ի Ա

ԱՆԳՂԻՈՅ ԹԱԳՈՒՀԻՈՅՆ

ԱՐՇԱԿՈՒՄԻ

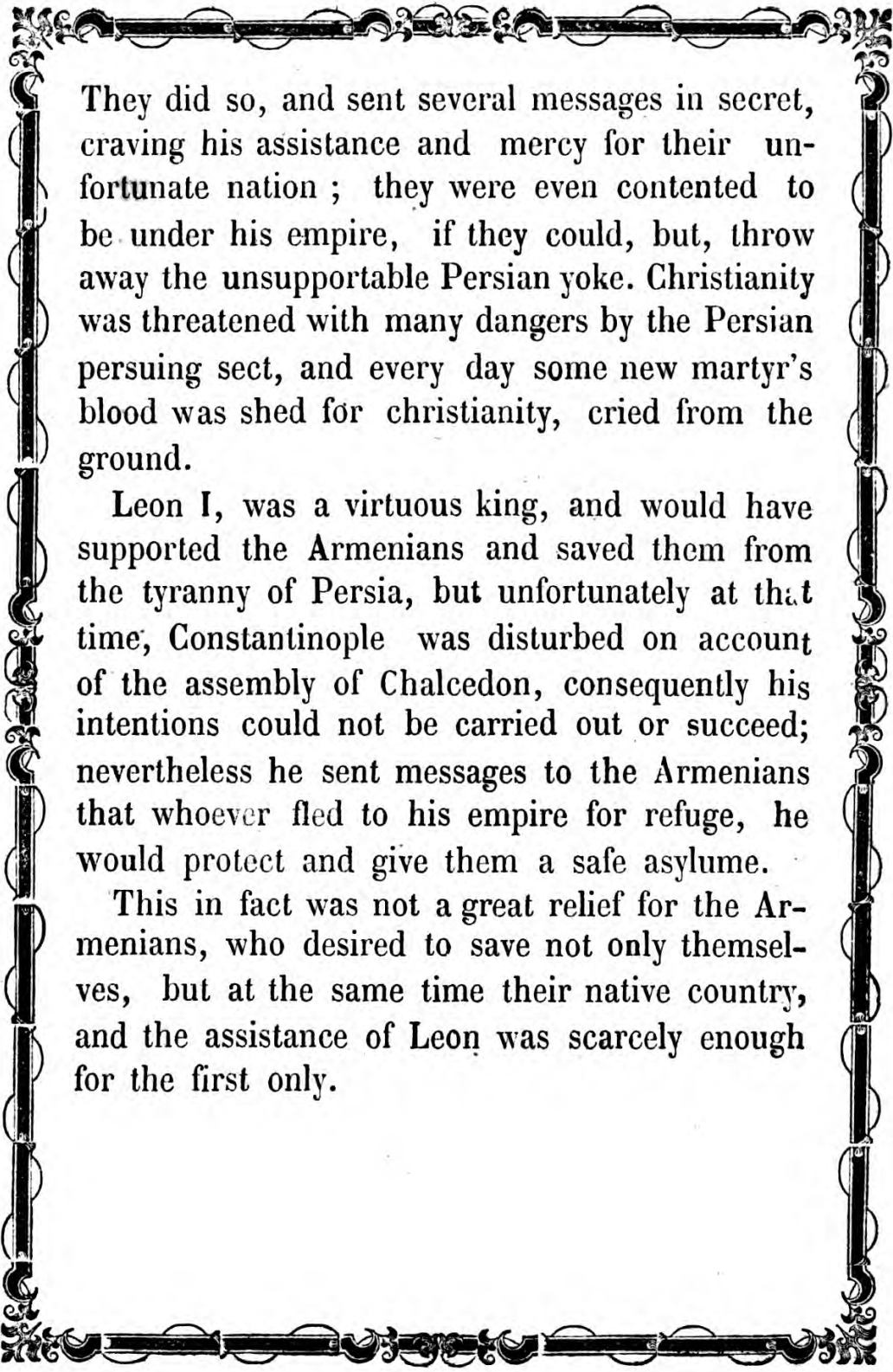
ՀԱՅ ԹԱԳԱԻՈՐՆԵՐԷ

ՍԵՐԻԼԸ

ՆԵՐԱԺՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԲ Արտաշիր Վրասապեոյ տղան եւ
Արշակունեաց վերջին թագաւորը իր
թագաւորական գահէն ինկար՝ նոյնպէս
եւ իրմով մէկտեղ անհետացար. Արշա-
կունեաց թագաւորութիւնը 428 :

Այս միջոցիս Հայոց աշխարհը մարգպաններու
եւ նախարարներու ձեռքով կը կառավարուէր ,
բայց ետեւէ ետեւ ան աստիճան խտուրթիւններ
եւ նեղութիւններ տեղացին Պարսից կողմանէ մեր
աշխարհին վրայ՝ մանաւանդ երբ Պերոզ թագաւոր
նստար, որ նախարարներէն շատերը ժողովուելով
որոշեցին թէ իրենց աշխարհը եւ թէ ինքզինքնին
ազատելու համար Կ. Պոլսոյ Լեւոն Ա. թագաւորին
օգնութեան դիմեն . եւ այս դիտմամբ քանի

They did so, and sent several messages in secret, craving his assistance and mercy for their unfortunate nation ; they were even contented to be under his empire, if they could, but, throw away the unsupportable Persian yoke. Christianity was threatened with many dangers by the Persian persuing sect, and every day some new martyr's blood was shed for christianity, cried from the ground.

Leon I, was a virtuous king, and would have supported the Armenians and saved them from the tyranny of Persia, but unfortunately at that time, Constantinople was disturbed on account of the assembly of Chalcedon, consequently his intentions could not be carried out or succeed; nevertheless he sent messages to the Armenians that whoever fled to his empire for refuge, he would protect and give them a safe asyllum.

This in fact was not a great relief for the Armenians, who desired to save not only themselves, but at the same time their native country, and the assistance of Leon was scarcely enough for the first only.

մը անգամ գաղտնի պատգամաւոր դրկեցին , աղա-
չելով որ խղճայ իրենց թշուառ ազգին վրայ , եւ
Պարսից դժնդակ եւ անտանելի ճառայութենէն
զիրենք ազատելու համար իւր օգնութեան ձեռքը
կարկառէ , որով եւ կ'ուզէին իսկ անոր իջխա-
նութեան տակ մտնել :

Վասն զի մեկ կողմանէ խռովութիւն եւ վեճ ե-
տեւէ կը սաստկանային , միւս կողմանէ կրօնքը
սուկալի հարուածներ կ'ընդունէր կը տկարանար ,
օրէ օր նահատակներու արիւններ երկիրս կը ծը-
ծէր , եւ Պարսից աղանդը կը տքներ զայն հիմն
'ի վեր տապալելու :

Լեւոն Ա. առաքինի թագաւոր մի ըլլալով՝ ու-
զեց օգնել Հայերուն եւ Պարսից ձեռքէն ազատել
զանոնք , բայց դժբաղդարար սոյն միջոցին Կ. Պո-
լիս խռովութեան մեջ էր Քաղքեղոնի ժողովոյն
պատճառաւ , հետեւաբար իւր դիտաւորութիւնը
չէր յաջողէր . բայց եւ այնպէս պատգամաւոր դր-
կեց Հայոց որ ով ոք ուզէ Կ. Պոլիս գալ ապաս-
տանիլ՝ պիտի պաշտպանէ եւ բնակութեան տեղի
պիտի տայ :

Այի ստուգիւ մեծ օգնութիւն մի չէր համարուէր
Հայոց , որովհետեւ անոնք ո՛չ միայն իրենց անձը՝
այլ նոյնպէս իրենց աշխարհը կ'ուզէին ազատել .
եւ Լեւոնի նուիրած օգնութիւնը հազիւ թէ առաջ-
նոյն համար բաւական պիտի գար :

Begining of the descent.

TWO princes of the Arsacid House, named Ardaban and Cazric, two brothers, set off for Constantinople in 471, and were received in princely fashion and honour by the emperor. Ardaban had married the nephew of the great Vartan Mami-gonian¹, one of the most celebrated Armenian heros. The emperor gave them for their habitation Negomedia in Macedonia, where they grew numerous, and some of them emigrated to Adrianople, in the time of Heraclus emperor of Constantinople.

Meldiss, who was an issue of this family, in the time of the reign of Constantine VI, in 783, came to Constantinople, and married the daughter of Leon, an Armenian emigrant prince from Daron. This marriage gave birth to a son, who was named Constantine, and who in his youth went to Adrianople, and afterwards married a daughter, of whom it was said had descended from Constantine the Great. From this marriage, Basil was born in 812.

ՍԵՐՈՒՆԳԻՆ ՍԿՋՐՆԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՐՇԱԿՈՒՆԵԱՑ նախարարներէն ոմանք **Արտաւան** եւ **Գագրիկ**, երկու եղբարք, որոց առաջինը Մեծն Վարդանայ Հմայեկ եղբոր առջիկըի ընն կնութեան առած էր՝ 471^և Պոլիս գացին եւ իբր արքայագունք մեծ պատիւ եւ ընդունելութիւն գտան **Յունաց Լեոն Ա.** կայսրէն: Կայսրը ապահով բնակութեան տեղ տուաւ անոնց Մակեդոնիոյ Նիկովեղիս քաղաքը. հոն որդւոց յորդի սերելով՝ իրենցէն ոմանք **Աղբիւնուպոլիս** փոխադրեցան Հերակէս կայսեր օրով:

Մեղոսիս որ սոյն ընտանիքէն էր՝ Յունաց Կոստանդին կայսեր օրով 783^և, Պոլիս գալով Լեոն անունով Տարօնէն եկած հայ իշխանի մը առջկան հետ կ'ամուսնանայ, որմէ կը ծնի արու գաւակ մի Կոստանդին անունով: Կոստանդին մեծնալով **Աղբիւնուպոլիս** կերթայ եւ հոն օրիորդի մը հետ կ'ամուսնանայ, որոյ համար կ'ըսէին թէ մեծն Կոստանդիանոսէ սերած էր: Սիս ասկէ կը ծնի Վասիլ, ըստ մեզ Բասիլ կամ Բարսեղ 812:

Արդ՝ Վասիլ, Կոստանդինի տղան, Մեղոսիսի թոռը, եւ Արտաւանայ սերունդը հայկազն Ար-

Basil, the son of Constantine, grandson of Mel-diss, and issue of Ardaban, was Armenian Arsa-cid. In his youth he lost his father, and wearied of the place, urged his mother to send him to Constantinople. His mother though unwilling to let him depart, yet looking at his urdent desire, and hoping a favourable future, permitted him, though unwillingly, to have his desire, after giving him virtuous advice and commanding him to Providence.

Basil was a youth of great talent and capacity, he was handsome and of gigantic size, and as virtuous and honest, as he was strong and accomplished. He obtained an employment in the court, and in a short time acquired a good reputation, and his name became familiar throughout the empire. Michael, emperor of Constantinople, hearing of the reputation of Basil, and having seen some of his acts of bravery, sympathised with him, and after honouring him gradually with some high degrees, he made him his chamberlain in 860. Basil in a short time showed his zeal in his employment, and by the favour of the emperor he married the daughter of Incerus, a man of high rank in the court. He was very much beloved by Michael, and received many honours from him, and at last became an adopted

չակունի էր . մայրը Հոռվմայլցի եւ հանին Տս-
րօնեցի : Իւր երիտասարդութեան ատեն հայրը
կորսնցուց , եւ ձանձրանալով Ալլրիանուպօլսէն՝
կը թախանձէ իւր մայրը որ զինքը Կ . Պօլիս դրկէ .
մայրը թէ եւ չէր ուզէր որ Վասիլ իրմէ բաժնուի ,
բայց տեսնելով անոր տարօրինակ բաղձանքը , մա-
նաւանդ զգալով անոր համար որ բարեգուշակ ա-
պագայ մի պիտի ունենայ՝ կը թողու զայն իւր
կամքին թէ եւ բոլորովին տհաճ , առաքինի խը-
րատներ տալով եւ նախախնամութեան յանձնելով
զայն :

Վասիլ մեծ հանճար եւ ընդունակութիւն ունե-
ցող տղայ մի էր , հայեցուածքը գեղեցիկ , հսկայ
հասակով , եւ իր յաջողակութեան եւ ուժեղու-
թեան չափ առաքինի եւ պարկեշտ : Թագաւո-
րական պալատին մէջ պաշտօն մի գտնելով՝ քիչ
ատենէն մեծ համբաւ կ'տոանայ եւ իւր անունը
կը տարածուի բոլոր կայսերութեան մէջ :

Կ . Պօլսոյ Միքայէլ կայսրը Վասիլի համբաւը
չտեսնելով , մանաւանդ թէ ականատես անոր մի քանի
քաջութեանց՝ կը սիրէ զայն , եւ հետ զհետէ մե-
ծամեծ պատիւներու եւ աստիճաններու հասցնե-
լով՝ 860^թ իրեն սենեկապետ կ'անուանէ : Վա-
սիլի բարձր ոգին քիչ ատենէն իւր պաշտօնին մէջ
երեւելով՝ կայսրը զայն ինզերոս անուն մեծ Պատ-
րիկին ազգկան հետ ամուսնացուց : Այնչափ սի-
րելի էր կայսեր , այնքան պատիւներ եւ աստի-

son to the king, who had no sons of his own, and heir to the throne. After all this, as a crowning recompence for his valour, the emperor took him one day to the famous church of Saint-Sophia and placed with his own hands the royal crown on Basil's head reigning pointly with him in 866.

On the death of the emperor Michael, Basil reigned alone in 867, by the name of Basil I, to the utmost satisfaction and delight of the Greeks.

After the glorious elevation of Basil I to the Grecian throne, all civil quarrels ceased, peace was established and the empire reorganized; in fine, he completely reanimated Greece, which had become weakened in the last years of Michael's reign. At this day history can say that few kings reigned over Greece at Constantinople like Basil I, the Armenian Arsacid.

1. **B**ASIL I. was crowned by Ashod I. Pacradouny, king of Armenia, because the family of Pacradounies only had the right of crowning the Arsacid kings, and as Ashod I. was a Pacradouny and Basil I. an Arsacid, he desired to be crowned by him, sending a special ambassador with many gifts and valuable presents.

ճաններ ընդունեցաւ. անկէ, որ ՚ի վերջոյ որդեգիր
կրչչայ անոր եւ ժառանգ Յունական գահին, կայ-
սեր գաւակ չունենալուն համար: Այս ամենէ
եւթ՝ իբր վերջին վարձք իւր արժանաւորութեան,
կայսրը կ'առնու գայն օր մի եւ Այս Թօփիս հրո-
շակաւոր եկեղեցին տանելով՝ իւր ձեռք արքա-
շական թագը կը դնէ անոր գլուխը եւ իրեն գա-
հակից կ'ամուսնէ 866^է:

Միքայէ կայսեր մեռնելէն վերջը Արշակունին
Վասիլ առանձին կը բազմի Յունական կայսե-
րութեան գահը 867^է, ՚ի մեծ ուրախութիւն եւ
խնդրութիւն Յունաց: Վասիլ Ա. Յունական գա-
հը ելնելէն վերջը քաղաքական վեճերը դադրե-
ցուց, խաղաղութիւն եւ բարեկարգութիւն հաս-
տատեց ժողովրդիւն մէջ, վերջապէս վերակեն-
դանացուց Յունաստանը՝ որ Միքայէ կայսեր
վերջին պախարակելի տարիներուն մէջ հիւանդա-
ցած էր: Պատմութիւնը յայտ յանդիման կը խօսի
այսօր որ Վասիլ Ա. Հայկազն Արշակունւոյն նը-
ման շատ քիչերը թագաւորեցին Կ. Պօլիս Յու-
նաց վրայ:

1. **ՎԵՍԻԼ Ա.** կրկին պսակուեցաւ Աշոտ Ա.
Բագրատունի Հայոց թագաւորէն. որովհետեւ
Բագրատունեաց ընտանիքը միայն արեօնութիւն
ունէր Արշակունի թագաւորները պսակելու, եւ
ինչպէս որ Աշոտ Ա. Բագրատունի էր եւ Վա-
սիլ Ա. Արշակունի, ուզեց որ Աշոտէն պսակ-
ուի ծանրագին ընծայներ եւ յատուկ մարդ որկե-
լով անոր:

Basil I. had four sons and four daughters, his eldest son was named Constantine, who died in his 13th year. His second son was Leon the philosopher, who afterwards succeeded his father. His third son was named Alexandre, and the last Stephen, who was ordained and became afterwards patriarch of Constantinople. Basil I. had great merit and wisdom, as it is evident by his writings of 66 chapters, and which are named Basilique.

Basil I. emperor of Constantinople from Arsa-cid kings of Armenia, died in the year of Christ 885.

2. **L**EON VI. the philosopher, son of the preceding succeeded his father in 885. He likewise shwoed great sympathy and friendship towards the Armenians, and in many cases honoued and supported them and their king Sempad Pacradouny, the martyr, who reigned after the death of his father Ashod I pacradouny, and died under most horrible torment, by Yousouph the cruel mayor of Aderbadagan.

Leon VI. was a very wise king, as his title shows, he terminated the book Basilique of his father, adding many good laws and rules, Greece

Վասիլ Ա. չորս տղայ գարակ ունեցաւ եւ չորս աղջիկ , անդրանկին անուան էր Կոստանդ որ եւ իւր գահակիցը , այլ տասներեք տարեկան հասակին սէջ մեռաւ նա . երկրորդին Լեւոն , որ իմաստասէր անունը ժառանգելով վերջէն հօրը յաջորդեց . երրորդը Աղեքսանդր , եւ չորրորդը Ստեփաննոս , որ եկեղեցական կարգի սէջ մտնելով յետոյ Պատրիարգ եղաւ Կ . Պօչտոյ : Վասիլ Ա. իմաստութեան սէջ ալ աղէկ արժէք ունէր ինչպէս որ իւր խրատական գրուածներէն ալ յայտնի է 66 գլուխի բաժնած , եւ որոնք Վասիլեանք կ'անուանին :

Վասիլ Ա. Հայկազն Արշակունին , կայսր Կ . Պօչտոյ մեռաւ Բրիտանի 885 թուականին :

1. **ԼԵՒՈՆ Զ.** Իմաստասէր , իւր տղան , իրեն յաջորդեց 885^ն , որ իւր հօրը նման մեծ համակրութիւն եւ բարեկամութիւն ունեցաւ . Հայոց վրայ , շատ սպարազայներու սէջ օգնեց մեծարեց զանոնք նոյնպէս եւ իրենց թագաւորը Սմբատ Բագրատունին , որ իւր հօրը Աշոտ Ա . Բագրատունւոյն յաջորդելով՝ ՚ի վերջոյ Ատրպատականի անգութ ոտիկան Յուսուփէ չարաչար տանջանքը նահատակուեցաւ :

Լեւոն Զ . իմաստուն թագաւոր մի էր , ինչպէս որ իւր մականունը կը յայտնէ . իւր հօրը շինած Վասիլեանք գիրքը աւարտեց իմաստուն օրէնքներ եւ կանոններ յաւելցնելով անոր սէջ : Յոյնք

followed this rules untill the attack of Constanti-
nople by the Turcs in 1454. Leon VI. died in 911.

3, **C**ONSTANTINE VII. Porphirogenitus, son
to the preceding, succeeded his father in the se-
venth year of his age, having as assistant his un-
cle Alexandre. At this time Armenia was in a
miserable state, vexed and weakened by the e-
nemy and by civil broils. This sad state very much
afflicted the heart of the new emperor, he wrote
lettres of comfort and advice, and in which he
also promised his assistance. He afterwards sent
a strong and numerous force for the aid of the
Armenians.

Constantine VII, was a true patriot and a
good historian, the life of Basil I, his grandfather,
is written by him, in which he says clearly he was
an Armenian, descended from the Arsacid house,
and is the most exact and authentic of any written.
In his 16th year his father-in-law (Romanus I.
Armenian) who was a strong and courageous man,
dethroned him in 919, and reigned till 945, after
which Constantine regained the crown and died
in 959.

այս կանոններուն հետևեցան մինչև Կ . Պօլսոյ Օսմանցիներէն առնուիչը 1454 . Լեւոն Զ . մեռաւ 911^հ , իւր տղուն Կոստանդին Է . Պերփերուծէնի թողով թագաւորութիւնը , որ դեռ եօթն տարեկան էր :

3. **ՊՈՍՏԱՆԻՆ Է .** Պերփերուծէն իւր փոքրիկ հասակին մէջ յաջորդեց իւր հօրը 911^հ , խնամակալութեամբ իւր հօրեղբոր Աղեքսանդրի : Այս միջոցիս Հայաստան թշնամուցն անդուրեմանց , տառապանաց եւ քաղաքական խռովութեանց ենթակայ՝ թշուառ Վեհակի մը մէջ կը գտնուէր : Այս ցարապի շուրթը կայսեր սիրտը շատ տրամեցուցին , միֆթարութեան եւ խրատու նամակներ գրեց խոստանալով միանգամայն իւր օգնութիւնը , որմէ վերջը իւր խոստումը կը կատարէր զօրաւոր բանակ մի ղրկելով Հայոց օգնութեան հասար :

Կոստանդին Է . ճշմարիտ հայրենասէր միանգամայն աղէկ գրագետ էր , իւր հառոյն այսինքն Պասիլ Առաջնոյն վարքը ինք գրեց որ ամենէն ճիշտ եւ վարերականն է : Ինն տարի թագաւորութիւնը ընէլէն վերջը՝ իւր աները (Բուհանու Ա . Հայկազն) որ զօրաւոր եւ քաջ մէկն էր , յափրջտակեց անոր ձեռքէն թագաւորութիւնը եւ բռնութեամբ ինք նստաւ 919^հ մինչև 945 . բայց վերջէն դարձեալ վար առնուելով Կոստանդին նստաւ գահը եւ մեռաւ 959^հ , իրեն յաջորդ թողով իւր որդին Բուհանու Բ :

4. **R**OMANUS II, son of the preceding. succeeded his father in 959, a man of very inferior merit compared to his ancestors, and of an effeminate and weak nature. He was however the father of two heroes, who augmented the glory of the Grecian throne. Those were Basil II, and Constantine VIII. Romanus II, reigned only four years, and died in 963.

Basil II, and Constantine VIII, were very young at the time of their father's death, and the crown was usurped by others; first, by Nicephorus Phogas, and afterwards by John Zimisces until the year 976, when the two young princes were brought back from Armenia, where they had been banished from the year 964, having been kept in concealment in order to save their lives.

5. **B**ASIL II, ascended the throne in 976, and reigned with his brother. He was successful in almost every battle in which he was engaged, and gaining the victory with his brother, who like himself was a man of great courage and talent. Basil II, died in 1024, after reigning 41 years on the Grecian throne.

4. **ԱՅՍ** Բոմանու տկար եւ կնատ մէկն էր , մեծ համբար մի ստանալու գործեր չ'կրցար ընել իւր գահակալութեան ատեն , որով եւ չ'կրցար հաւասարիչ իւր նախորդաց . բայց այսու ամենայնիւ երկու դիւցազուններ ծնար , Վասիլ Բ . եւ Կոստանդին Ը . որք Յունական գահին փառքը արեցուցին : Բոմանու Բի . կայսերութիւնը տեւեց չորս տարի . իւր մեռնելէն վերջը 963 , որովհետեւ իւր տղաքները շատ պզտիկ էին , ուստի Թագաւորական Թագը յափշտակութեամբ առաջին անգամ Նիկեփորոս Փոկասէն , եւ վերջը Յովհաննէս Զմէկիկ Հայկազունէն մինչեւ 976 . որմէ վերջը Հայաստանէն նորէն բերուեցան Վասիլ եւ Կոստանդին , ուր ապաստանած էին 964 էն 'ի վեր , իրենց կենաց վրայ կասկած չ'չաւով :

5. **ՎԱՍԻԼ Բ .** Թագաւորեց իւր եղբօրը հետ 976^{էն} , երկուքնին աչ քաջասիրտ եւ տաղանդաւոր , ամէն պատերազմներու մէջ յաջող գտնուելով՝ գրեթէ յաղթանակը միշտ կը վաստկէին : Վասիլ Բ . մեռար 1024^{էն} , 49 տարի Թագաւորելէն վերջը Յունական գահին վրայ :

6. **C**ONSTANTINE VIII, brother of the preceding, succeeded him in 1024, but in the third year of his reign was attacked by a sickness which caused his death. Constantine VIII, the true patriot and faithful son of Armenia died in 1028.

These two princes had married their sister with Saint-Vladimir, grand duke of Russia in 988.

Branch of Russia.

7. **V**LADIMIR I, son of Sviatoslav I, who was a great warrior and conquered many barbarous nations, founded many schools in Russia, and literature was fostered and flourished in his reign. He married the sister of Basil II and Constantine VIII, the daughter of Romanus II in 988, died in 1015. A festival is still held in Russia to his honour on the 15th of July.

8. **I**AROSLAV (George) grand duke of Russia, son of Vladimir I, dethroned his brother Switopolk in 1019, and reigned till 1054. He like his father was a great warrior and conquered many countries, including Poland and the Emperors of Constantinople. He advanced commerce, encouraged education and established numerus and

6. **Ի**ՐԵՆ յաչորդեց իւր եղբայրը Կոստանդին
Ը . 1024^հ . բայց իւր կայսրութեան երրորդ տա-
րին սաստիկ հիւանդանայով՝ մեռաւ . 1028^հ ճրջ-
մարիտ հայրենասէր եւ Հայաստանի հաւատարիմ
գաւակր ¹ : Վլասիլ եւ Կոստանդին իրենց քոյրը
տուած էին ՚ի կնութիւն Վլատիմիր Ա . Ռուսիոյ
մեծ դքսին (տուրք անուանեալ) 988 :

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՃԻՒՂԸ

7. **Վ**ԼԱՏԻՄԻՐ Ա . Սվլաթուչար Ա . ի տղան
էր . զօրաւոր պատերազմի մէջ , եւ յաղթող մի
շատ բարբարոս ազգերու . դպրոցներ հաստատեց
Ռուսիոյ մէջ , գրականութիւնը ծաղկեցուց եւ մե-
ռաւ . 1015^հ . Ռուսք Յուլիս 15^հ անոր տօնը
կը տօնեն :

8. **Ի**ՐՈՉԼԱԻ մեծ դուքսը (Գեորգ) , Վլա-
տիմիր Ա . ի տղան , 1019^հ իւր Սուիթօփօլք եղ-
բայրը գահընկեց ընելով՝ ինք նստաւ մինչեւ 1054 .
շատ պատերազմներ ըրաւ եւ յաղթեց նոյնպէս
Բոյրնիացոց եւ Կ . Պօլսոյ կայսերաց . արհեստ-
ները ծաղկեցուց , դպրոցները շարացուց , իմաս-
տուն կանոններ եւ օրէնքներ հաստատեց , եւ

wise laws, he also constructed a town which still beares his name.

Iaroslav married his daughter Anne with Henry I, king of France, and died in 1054.

Branch of France.

9. **H**ENRY I, king of France, son of Robert king of France, succeeded his father in 1031, winning over his mother Constance, and the great vassals, who would have given the crown to Robert his second brother. He defended and confirmed William the Conquerer in his ducal throne. The dignity of constables was instituted in the time of his reign. Henry I, married the daughter of Iaroslav, grand duke of Russia, and died in 1060.

10. **P**HILIP I. son of the preceding, born in 1052, succeeded his father in his eighth year. He defended the duke of Britany against William the Conquerer, and forced him to raise the siege of Dol. He was excommunicated in 1092, for divorcing Bertha and for marrying Bertrada the wife of count of Aragon, and remained an indifferent spectator of the conquest of England by

քաղաք մի շինեց որ իւր անունը կը կրէ : Լա-
րօզյաւ. իւր Աննա անուն աղջիկը ամուսնացուց
Հէնրի Ա. Գաղղիոյ Թագաւորին հետ :

ԳՆՂՂԻՆԿԵՆ ՃԻՒՂԸ

9. **ՀԵՆՐԻ Ա.** Գաղղիոյ Րապերթ Թագաւորին
սղան էր, որ իւր մօրը Բօնաթանսի եւ մեծ ա-
ւագանիներուն յաղթելէն վերջը՝ որոնք արքա-
չական Թագը Րապերթի իւր երկրորդ եղբօր տալ
կուգէին, նստաւ գահը 1031⁶² : Ռիչչերմ Յաղ-
թողի պաշտպան կեցաւ եւ հաստատեց զայն իւր
դքական գահին վրայ : Տրիբունի աստիճանը ա-
սոր օրով հաստատուեցաւ. Հէնրի Ա. ամուսնա-
ցաւ Իարոզյաւ Ռուսիոյ մեծ դքսին աղջկան հետ
եւ մեռաւ 1065⁶² :

10. **ՅԻԼԻՊ Ա.** իւր սղան, ծնաւ 1052⁶²,
յաջորդեց իւր հօրը ութ տարեկան հասակին մէջ
Ռիչչերմ Յաղթողի դէմ Բրիտանիոյ դուքսը
պաշտպանելով՝ ստիպեց զայն Տօշի պաշարունը
վերցնելու : 1092⁶² բանադրուեցաւ իւր Պէրթա
օրինաւոր կինէն զատուելուն եւ Աննուի դքսին
կնոջ Պէրթրատսին հետ ամուսնանալուն համար :
Անտարբեր հանդիսատես կեցաւ Ռիչչերմ Յաղ-

William the conqueror; Philip I died in 1108.

11 **L**OUIS VI, le Gros, son of the above by Bertha, born in 1078; succeeded his father in 1108. He fought with a great number of seignors, who had shaken off the yoke of the royal authority, and with England, he desired to have taken Normandy possessed by Henry I, and have given it to William Cleten, nephew of that prince; he could not however succeed, and was compelled to make peace in 1119. Soon after this again he beat Henry V, whom the king of England had excited against him in 1124. It was in this war that for the first time the Oriflam (a french standard) was set up. Louis VI, died in 1137.

12. **L**OUIS VII, le Jeun, son of the preceding, was born in 1120, and succeeded his father in 1137. He plundered Vitry and burned 1300 persons in a church, where they had fled for refuge, and to expiate this crime, he enlisted himself in the Holy war. He divorced Eleanor in 1152, suspecting her to be guilty of adultery. By this impolitic divorce he lost Guienne, which

Թողի Անգղիոյ բերած յաղթութեան վրայ : Մե-
ռ.ար. 1108^հ :

11. **ԼՈՒԻ Զ.** չք կրօ , իւր տղան Պերթա
կնոջմէն, ծնար. 1078^հ , յաջորդեց իւր հօրը 1108^հ :
Շատ մի աւագանիներու հետ պատերազմեցար ,
որոնք կայսերական իշխանութեան չուծը թոթուած
էին իրենց վրայէ . նոյնպէս Անգղիոյ հետ , ուսկէ
կուցէր ձեռք ձգէ Նորմանտիան որ Հենրի Ա. են
առնուած էր , եւ անոր եղբորորդուն պսիւքն
Ռիչլերմ Բլիդընի տալ : Բայց իւր դիտարորու-
թիւնը չ'յաջողելով խաղաղութիւն ըրար. 1119^հ :
Քիչ ատենէն նորէն ետ վանեց Հենրի Ե . կայսրը
գոր Անգղիոյ թագաւորը իրեն դէմ գրգռած էր
1124^հ : Այս պատերազմին մէջն էր որ առաջին
անգամ Օրիֆլամը երեւցար . (Գաղղիական դրօշ
մի) : Լուի Զ . մեռար. 1137^հ :

12. **ԼՈՒԻ Է .** չք Ժեօն , իւր տղան , ծնար.
1126^հ , իւր հօրը յաջորդեց 1137^հ : Միղրի քա-
ղաքը կործանելով 1300 հոգի այրեց եկեղեցւոյ
մի մէջ ուր ապաստանած էին . այս մեղքէն քա-
ռուելու համար խաչակրաց պատերազմին ինքն ալ
յարեցար : 1152^հ թողուց իւր Էլեօնօր կինը կա-
կածելով որ ուրիշի յարած էր , եւ այս անվայել
բաժանումին պատճառաւ Վիւէեն քաղաքը կոր-

was delivered to the English. Louis VII died in 1180.

13. **PHILIP II.** Augustus, son of the foregoing, born in 1165, succeeded his father in 1180. He founded the records of France, protected the university of Paris, also published excellent laws, and established the military art in 1189, which is known by the name of Rebounds. He encouraged commerce, fortified and embellished Paris; the first paving of the streets of which capital is due to him. This king was excommunicated for divorcing Ingelburge his wife, and for marrying Agnes of Merany in 1196, but he was delivered from his excommunication by restoring his wife Ingelburge in 1201. Philip Augustus died in 1223.

14. **LOUIS VIII,** Cœur-de-Lion, son of the preceding, was born in 1187, he succeeded his father in 1223. This king was applied to for assistance by England, whose nobles were contending against king John, and for a short time was called «king of England». He was compelled soon after to abandon it, and died in 1226.

սրնցուց , որ վերստին Անգղիացուոց յանձնուեցար : Լուի Է . մեռար 1180^հ :

13. **Տ**ՆԼԻՊ Բ . Օկիստ , իւր տղան , ծնար 1165^հ , յաջորդեց իւր հօրը 1180^հ , 15 տարեկան հասակին մեջ : Այս Թագաւորը Գաղղիոյ դիւանատունը հաստատեց , պաշտպան կեցար Բարիզի համալսարանին , քաղաքական ընտիր օրէնքներ դրար , զինորականութեան արհեստը հաստատեց 1189^հ , որ Բլայու (Ribouds) կ'անուանի . վստահաւականութիւնը ծաղկեցուց , Բարիզը ամրացուց եւ գեղեցկացուց , նոյնպէս եւ անոր առաջին քարայտակ-փողոցները իրեն օրով եղան : 1196^հ իւր Էնժէպուրժ կինէն զառուելուն եւ Ալէնս տը Մէրանիի հետ ամուսնանալուն համար բանադրուեցար . բայց 1201^հ կրկին Էնժէպուրժը առնելով բանադրանքը վերցար իր վրայէ : Յիշիպ Օկիստ մեռար 1223^հ :

14. **Լ**ՈՒԻ Ը . Քեօր տը Լիօն , իւր տղան , ծնար 1187^հ , յաջորդեց իւր հօրը 1123ին : Այս Անգղիա հրաւիրուեցար Ժան-Սան-Թերը դիմակաշող սգնուականներէն , եւ քիչ մը ժամանակ Թագաւոր Անգղիոյ ճանչցուելէն վերջը կրկին ձրգուեցար . Լուի Ը . մեռար 1226ին :

15. **L**OUIS IX, Saint-Louis, son of the preceding, was born in 1215, and succeeded his father in 1226. Justice and economy reigned with him in Paris, he gained several battles in various places, but he lost the battle of Mansourah in Egypt 1250, and fell into the hands of the enemy with his two brothers. Louis IX, to regain his liberty, was obliged to pay the enemy seven millions of francs, and to abandon Damietta, which he had taken in 1249. From Egypt he went to Palestine, where he lived four years. On his return to France he endeavoured to destroy error and diffuse knowledge, by ordaining wise laws, abolishing the judicial contests, and the contests between the nobles. He founded the Quinze-Vingt and was a wise and pious king. He left France once more in 1270, for another holy war, and landed near Tunis; but in the meantime the plague had got amongst his army, he too was attacked and died a few days after his return to France.

16. **P**HILIP III, le Hardi, his son, succeeded him in 1270. He hastened to conclude the peace with the king of Tunis and return to France.

15. **ԼՈՒԻ Թ.** կամ Մէն-Լուի, իւր տղան, ճնար 1215ին, յաջորդեց իւր հօրը 1226ին: Արդարութիւնը եւ ինչպիսիք իրեն հետ թագաւորեցին Բարիզի մէջ. բարական պատերազմներ զբաւ տարբեր տեղեր, բայց 1250ին Ելիպտոսի մէջ Մանուբայի պատերազմը կորսնցնելով՝ Թշնամոյն ձեռք ինկաւ. իրեն երկու եղբայրներով. եւ իւր ազատութիւնը վերստին ձեռք ձգելու համար պարտաւորեցաւ Էթն միլիոն ֆրանկ վճարել Թշնամոյն, եւ Տալիէթը թողուլ զոր 1249ին առած էր: Եզիպտոսէն Պաղեստին անցնելով չորս տարի կեցաւ հոն, եւ Գաղլիա վերադարձած ժամանակ բոլոր խոռոչութիւնները եւ անկարգութիւնները անհետացուց, իմաստուն օրէնքներ դրաւ, դատաստանական վէճերը, ընտանի կոխները մաքրեց, եւ Քենգ-Վէնը հաստատեց: 1270ին կրկին Ծրանսան թողով ուրիշ սուրբ պատերազմի մը համար Թուրուզի վճարը ցամաք ելաւ. բայց իւր բանակին մէջ ժանտախտ մտած ըլլալով՝ դժբաղդաբար ինքն ալ բռնուեցաւ. նոյն ախտէ, եւ Ծրանսա դառնալէն քանի մը օր ետքը մեռաւ: Եստ իտեչացի եւ բարեպաշտ Թագաւոր մի էր այս:

16. **ՏԻԼԻՊ Գ.** լք Հարտի, իւր տղան, յաջորդեց իւր հօրը 1270ին. Թագաւոր հրատարակուելէն վերջը անապարեց Թուրուզի Թագաւորին

He inherited the counties of Valois, Poitou, Auvergne, and of Toulouse, he was successful in the battles he fought, and died in 1285.

17. **P**HILIP IV, le Bel, son of the foregoing, was born in 1268, and succeeded his father in 1285. He engaged in many battles and entered into a violent quarrel with the Pope Boniface VIII, who wished to unite the temporal power with that of spiritual, pretending to have a right of lord paramount over all the thrones. Philip IV, altered the value of the coins for the want of money, and persecuted the Jews. He married his daughter Elisabeth with Edward II, king of England, in 1308, and died in 1314.

Branch of England.

18. **E**DWARD II, born in 1284, was the son of Edward I, he succeeded his father in 1307, and was of mild and pleasing character, but feeble and fond of pleasures. He married Elisabeth of France in 1308. Domestic quarrels were excited in his time, he was arrested by the

հետ խաղաղութիւնը չմնցնելու, եւ Ֆրանսա դարձաւ : Վալցայի, Բուսթօնի, Օվէրնի եւ Թուլուսի երկիրները ժառանգեց, եւ իւր սուած պատերազմներուն գրեթէ ամէնուն մէջ յաջողեցաւ : **Ֆիլիպ Գ.** մեռաւ 1285ին :

17. **ՏԻԼԻՊ Գ.** չք Պէլ, իւր տղան, ծնաւ 1268ին, յաջորդեց իւր հօրը 1285ին : Ետտ պատերազմներու՝ նաեւ Պօնիփաս Ը. Պապին հետ կուռչ մը մէջ մտաւ, որ աշխարհական իշխանութիւնը հոգեւորին հետ միացնել կուզէր եւ բոլոր գահերուն վրայ գլխաւոր աւատապետութեան տիրողոսը առնուչ . **Ֆիլիպ Գ.** դրամներու արժէքը բարձրացուց ստակի պէտք ըլլալուն համար . Հրեաները հալածեց եւ այլն : 1308ին իւր Իզապէլ անուն աղջիկը ամուսնացուց Անգղիոյ Էտուարտ Բ . Թագաւորին հետ : **Ֆիլիպ Գ.** մեռաւ 1314ին :

ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ՃԻՒՂԸ

18. **ԷՏՈՒԱՐՏ Բ.** Անգղիոյ Էտուարտ Ա. Թագաւորին տղան, ծնաւ 1284ին, յաջորդեց իւր հօրը 1307ին . մեղմ բնաւորութեան տէր էր բայց տկար եւ գուարճասէր : Ընտանի կռիւները յուզուեցան իւր ժամանակ . խռովարարք պաշարեցին գինքը եւ զնդանի մը մէջ նետեցին, ուր

rebels, and thrown into a dungeon, where in 1327 he was soon after murdered by two assassins Motraver and Gournay, who killed him by plunging a red hot iron into his entrails. He was the first of the presumptive inheritors of the crown of England, who bore the title of Prince of Wales. This title was given to him by his father in memory of the conquests he made over the Welsh.

19. **E**DWARD III, son of the preceding, was born in 1312, and succeeded his father in 1327. His reign was active and glorious. This king suspecting Mortimer, the favourite of his mother, to be the author of his father's death, and the queen continuing her favour towards him after the murder, he ordered Mortimer to be hung, and kept his mother in a strong castle for the remainder of her life. He regained soon after the kingdom of Scotland, which his father had lost; he conquered Philip of Valois and de-throned him, taking many places. He also defeated the French in a naval engagement off the coast of Flanders, which is the first sea fight on record between the English and the French.

Քիչ մը ետքը 1327ին Մօթրավէր եւ Աուրնէյ երկու մարդասպաններ զինքը սպաննեցին տաք-
ցուցած երկաթ միւտով անոր աղիքներուն մէջ :
Այս թագաւորը Անգղիոյ գահին Ռէյչարտ Իջխան
տիտղոսը կրող ամէէն մօտ ժառանգներէն առա-
ջինն է . այս տիտղոսը հայրը տուաւ իրեն ՚ի
չիշատակ Ռէյչարտ գաւառներուն վրայ զրամ իւր
յաղթութեան :

19. **ԷՏՈՒԱՐՏ Գ**, իւր տղան , ծնաւ 1312ին
յաջորդեց իւր հօրը 1327ին : Իր իջխանութիւնը
գործունէայ եւ փառաւոր եղաւ : Այս իջխանը կաս-
կածելով Մօթրիմէր իւր մօրը սիրելիէն , թէ հօրը
մահուան հեղինակ ինք եղած ըլլայ , եւ որովհե-
տեւ թագունին այս մարդասպանութեան վրայ ե-
րես դարձուցած չէր անորմէ , Մօթրիմէրը կախել
տուաւ , եւ իւր մայրը ամուր բերդի մը մէջ պը-
գիչեց : Քիչ ատենէն Սկոտլոնոյ թագաւորութիւնը
կրկին ստացաւ , զոր իւր հայրը կորսնցուցած
էր : Գաղղիոյ Տիլիպ տը Վալչօս թագաւորին
յաղթելով գահընկէց ըրաւ զայն եւ շատ երկիր-
ներ առաւ անկէ : Այնպէս Տովային պատերազմի
մը մէջ Գաղղիացոց յաղթեց , որ Անգղիոյ եւ
Գաղղիոյ մէջ ճովո՛ւ վրայ եղած առաջին պատե-

In this reign lived Chaucer, the father of the English poetry. The order of the Garter was instituted ; gunpowder invented, and cannon first used at Greycy. It was this prince also that established the post office of England ; he died in 1377.

20. **E**DWARD, prince of Wales, surnamed the Black Prince from the colour of his armour, son of the above, was born in 1330. The bravery and courage of this celebrated prince was first distinguished in the battle of Greycy, in which he gained a great victory over Philip of Valois, king of France, in 1346. He gained the battle of Poitiers in 1356, where he conquered king John and took him prisoner. His father gave him Guienne as a principality, and invested him with it by the name of Principality of Aquitaine in 1363. Edward fixed his residence at Bordeaux, he possessed the esteem and reverence of his father's subjects, and was deservedly much beloved and respected by all. He died a year before his father in 1376. He left a memory, Says Hume, immortalized by great exploits, great virtues, and with his life without a blemish.

21. **R**ICHARD II, son of Edward the Black Prince, born at Bordeaux in 1366, ascended the throne in 1377. His youth was very stormy, and during his reign he proved himself weak, careless and prodigal. The revolt of Wat-Tyler in 1382, and the repression of Weckliffism are the principal events of his reign. Having gone to England to appease an insurrection, he left the camp open to his cousin, the duke of Hereford, son of the duke of Lancaster. This duke was persecuted and exiled by him, and now gaining the opportunity he proclaimed himself king of England by the name of Henry IV in 1399. Richard was betrayed into his hands by the earl of Northumberland, and died soon after at Pontifract Castle; murdered it is said, by order of his cousin in 1400.

22. **H**ENRY IV, grandson of Edward III, born in 1366; his father was John of Gaunt, the duke of Lancaster, and third son of Edward III. He was crowned in 1400. This usurpation and the murder of Richard II, excited the revolts, which were repressed by the great battle of Shrewsbury

21. **ՐԻՉԱՐԾ Բ.** իւր տղան , ծնաւ. 1366ին 'ի Պորտօ . գահը ելաւ. 1377ին : Իւր պզտիկ տարիքը քաղաքական փոթորիկներու ենթակայ եղած էր , եւ երբ գահը ելաւ՝ յայտնեց իրեն տկար , անհոգ եւ գեղիս բնաւորութեան տէր լինելը : 1382ին Ուսթ-Տայլըրի ապստամբութիւնը , եւ Ռաքլիֆիզմ աղանդոյն տարածուիլը՝ իւր կառավարութեան արդիւնքն էին : Ապստամբութիւն մը զապելոս համար Իրլանտա գացած ըլլալով՝ սուպարէզը բաց թողուց իւր եղբորորդոյն Հրրփօրտի դքսին , որ Լանքեսթրի դքսին տղան էր , եւ Տիչարտեն հալածուած եւ արտորուած ըլլալուն՝ առանց սոյն պատեհութիւնը կորսնցնելու թագաւոր կը հրատարակէ ինքզինքը 1399ին Հէնրի Գ . անունով : Տիչարտ Բ. Նօրթրմպտրիէնտի կոմսին մեռօք մատնուելով Հէնրիի՝ քիչ մը վերջը մեռաւ. 1400ին , Բօնիֆրաք բերդին մէջ . կըսուի թէ իւր եղբորորդոյն հրամանաւ մեռուցին զայն :

22. **ՀԷՆՐԻ Դ.** Էտուարտ Գ ի . թոռն էր . իւր հայրն էր Յովհաննէս Լանքեսթրի դուքսը եւ Էտուարտ Գ ի . ԳԸ տղան . ծնաւ. 1366ին , թագաւորեց 1400ին : Անգղիոյ թագին այսպէս յախչտակութեան ենթակայ լինելը եւ Տիչարտի մահը այնպիսի վէճեր յուզեցին՝ որ 1403^Կ Երիտապր-

in 1403, and brought on an awful vengeance. Henry IV, after fighting with Scotland and France, died scarcely regretted in 1413.

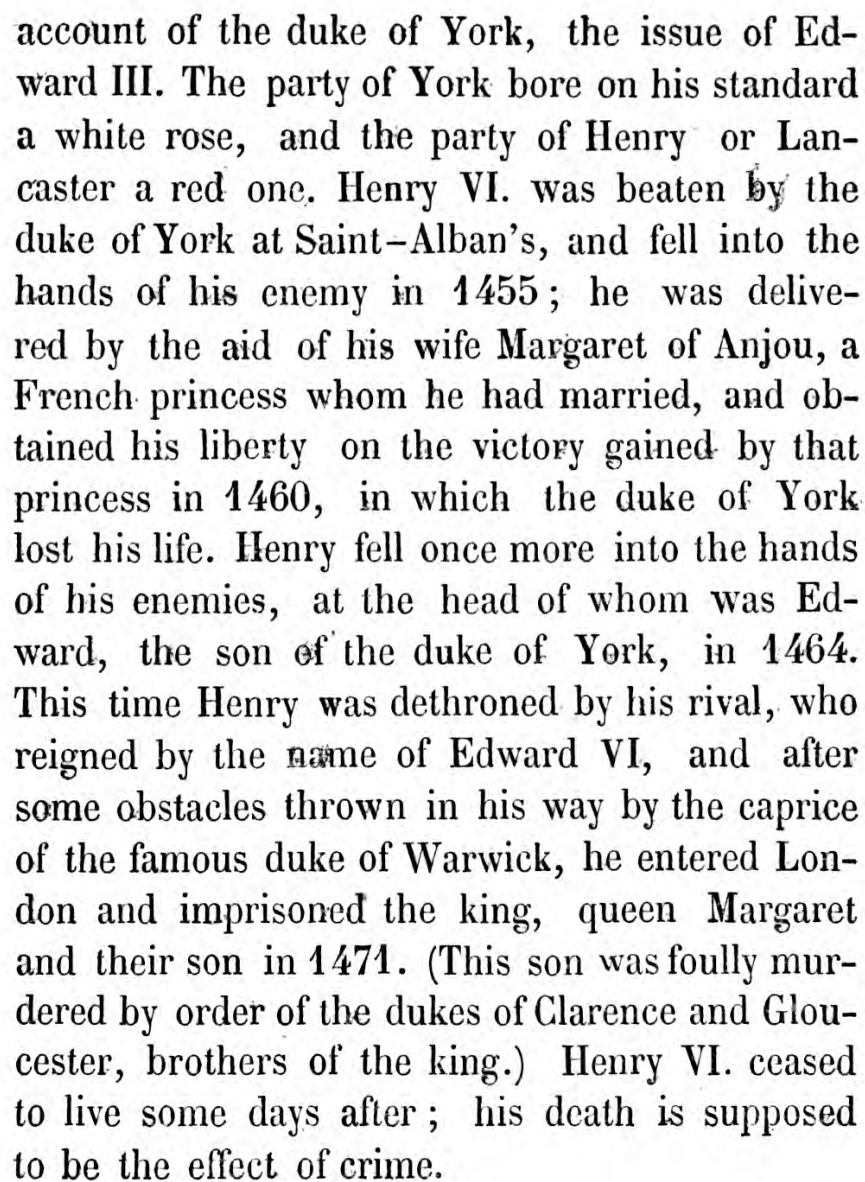
23. **H**ENRY V, the eldest son of the preceding, born in 1388, succeeded his father in 1413; he tried to amend the dissolute state of the realm, he gained the celebrated battle of Agincourt against France in 1415, with 15,000 men, though the French amounted to 52,000. He married the daughter of Charles VI, king of France, with the title of Regent of the realm; he was a brave and energetic monarch, and the most popular ruler that had hitherto set upon the throne of England, not in a single instance of insurrection or discontent being manifested throughout his reign; he died in 1422.

24. **H**ENRY VI, son of the foregoing, was no more than ten months old when he succeeded his father in 1422. He was proclaimed king of England and of France under the regency of the duke of Bedford for France, and of the duke of Gloucester for England. In this time commenced the celebrated struggle of the Two Roses, on

րի մեծ պատերազմը , որով նաև անգութ վրեժ-
խնդրութիւններ տեղի ունեցան , Հէնրի Գ. Սկոտ-
տիոյ եւ Գաղղիոյ հետ աչ կռուելէն վերջը մե-
ռաւ ասանց կարեկցութիւն շարժելու 1413^հ :

23. **ՀԵՆՐԻ Ե**, իւր անդրանիկ տղան , ծնաւ
1388^հ , յաջորդեց իրեն 1413^հ , եւ աշխատեցաւ
կառավարութեան իսանգարեալ ընթացքը 'բարե-
կարգելու : 1415ին Ֆրանսայի դէմ Աթինքուրի ե-
րեւելի պատերազմը շահեցաւ 15000 զօրքով 52000
զօրաց բանակի դէմ , եւ ամուսնացաւ Շարլը Զ.
Ֆրանսայի թագաւորին աղջկան Քաթերինի հետ ,
նոյն տէրութեան գահակից չինելու պատուանունը
ստանելով : Հէնրի Ե. քաջասիրտ , եռանդուն եւ
ժողովրդային բնաւորութեամբ բոլոր իր նախորդ-
ները գերազանցեց , եւ իր իշխանութեան միջոցին
յեղափոխութեան եւ ոչ իսկ նշոյշ մի երեւցաւ բո-
լոր տէրութեան մէջ . մեռաւ 1422^հ 34 տարեկան :

24. **ՀԵՆՐԻ Զ**. իւր միակ տղան , ծնաւ 1421.
ուրմն ամուսան էր երբ իւր հօրը յաջորդեց . թա-
գաւոր Անգղիոյ եւ Ֆրանսայի անուանեցաւ ինչ-
նամակաշութեամբ Պետֆօրտի դքսին Ֆրանսայի
համար , եւ Կլոսէսթըր դքսին Անգղիոյ համար :
Այս միջոցիս սկսաւ Երկու Վարդերուն երեւելի
կռիւղ , Էտուարտ Գ ի ժառանգին Եօրթի դքս-

account of the duke of York, the issue of Edward III. The party of York bore on his standard a white rose, and the party of Henry or Lancaster a red one. Henry VI. was beaten by the duke of York at Saint-Alban's, and fell into the hands of his enemy in 1455; he was delivered by the aid of his wife Margaret of Anjou, a French princess whom he had married, and obtained his liberty on the victory gained by that princess in 1460, in which the duke of York lost his life. Henry fell once more into the hands of his enemies, at the head of whom was Edward, the son of the duke of York, in 1464. This time Henry was dethroned by his rival, who reigned by the name of Edward VI, and after some obstacles thrown in his way by the caprice of the famous duke of Warwick, he entered London and imprisoned the king, queen Margaret and their son in 1471. (This son was foully murdered by order of the dukes of Clarence and Gloucester, brothers of the king.) Henry VI. ceased to live some days after; his death is supposed to be the effect of crime.

սին պատճառաւ , որ թագաւորի անունով կուգէր
 իջիւել Անգղիոյ վրայ : Եօրքի կողմնակցութիւնը
 ձերմակ վարդ մի կը կրէր իւր գինուց վրայ , եւ
 Հէնրի կամ Լանքեսթրի կողմնակցութիւնը կար-
 միր վարդ մի : Հէնրի Զ. Սէնթ-Ալպանի մէջ
 Եօրքի դքսէն յաղթուելով թշնամուոյն ձեռք ինկաւ
 1455^հ : Իւր կինը Մարգարիտ տ'Անժու , Գաղ-
 դիացի իշխանուհին , որ հանձարեղ կին մի էր ,
 1468^հ պատերազմը շահելով՝ իւր էրկան ազա-
 տելուն պատճառ եղաւ . նոյն պատերազմին մէջ
 Եօրքի դուքսը իր կեանքը կորսնցուց : Հէնրի Զ.
 իւր ազատութիւնը ձեռք ձգելէն վերջը , 1464^հ
 դարձեալ թշնամեաց ձեռք ինկաւ , որոց գլուխ
 կեցած էր Էտուարտ , Եօրքի դքսին տղան : Այս
 անգամ Հէնրի Զ. գահէն իյնալով՝ իւր հակա-
 ուակորդը նստաւ Էտուարտ Գ. անունով . եւ
 Ռոորվիքի անուանի դքսէն քիչ մը արգելքներ
 կրելէն վերջը մտաւ Լճնորա , եւ թագաւորը ,
 զՄարգարիտ թագուհին իրեն Էտուարտ զաւա-
 կով մէկ տեղ բանտարկեց 1471^հ : (Այս զաւակը
 թագաւորին եղբարց Քլարէնսի եւ Կլոէսթրի
 դքսերուն հրամանաւ խեղճութեամբ սպաննեցին) :
 Հէնրի Զ. քանի մը օրէն վերջը մեռաւ բանտին
 մէջ . իւր մահը մարդասպանութեան մը արդիւն-
 քը ըլլալ կը կարծուի :

25. **E**DWARD IV, was the son of Richard, duke of York and issue of Edward III, as follows :

Richard duke of York was the son of prince Richard earl of Cambridge.

Prince Richard earl of Cambridge was the son of Edmund Langley duke of York.

Edmund Langley duke of York was the fourth son of Edward III, king of England.

Edward IV, born in 1441, was the chief of the party of White Roses, and gained the victory in many battles as seen above; in one of which the earl of Warwick lost his life. The rest of this prince's life was past in pleasures and debaucheries, his last command was to put to death his brother George the duke of Clarence for jealousy. He died in 1482. At Edward's reign the art of printing was introduced into England.

26. **E**DWARD V, son of the preceding, born in 1470, succeeded his father in 1482, in his 12th year, under the guardianship of the duke of Gloucester his uncle. Edward had another brother three years younger, named Richard duke

25. **ԷՏՈՒԱՐՏ Դ .** Րիչարտ Եօրքի դքսին տղան եւ Էտուարտ Գ-ի սերունդէն էր . զոր օրինակ .

Րիչարտ Եօրքի դուքսը՝ Քեմրիճի կոմս Րիչարտ իշխանի տղան էր .

Քեմրիճի կոմս Րիչարտ իշխանը՝ Էտոմնտ Լանկշիր Եօրքի դքսին տղան .

Էտոմնտ Լանկշիր Եօրքի դուքսը՝ Էտուարտ Գ . Անգղիոյ թագաւորին ԳԸՇ տղան էր , 1327 :

Էտուարտ Դ . ճերմակ վարդի կողմնակցութեան գլխաւորը , ծնաւ 1441 . շատ պատերազմներու մէջ յաղթեց ինչպէս վերջ յիշեցինք , որոց մէկուն մէջ Ուորվիքի դուքսը իւր կեանքը կորսնցուց : Այս թագաւորին կենաց վերջին տարիները զուարճութեամբ եւ գեղխութեամբ անցան . իւր վերջին կարեւոր հրահանգ , Գեորգ Քլարէնսի դուքսը նախանձու համար մահուան դատաւարտելը եղաւ , որ իւր եղբայրն էր : Էտուարտ Դ . մեռաւ 1482^հ : Ասոր թագաւորութեան ատենն էր որ տպագրութեան արհեստը մշտաւ յԱնգղիա :

26. **ԷՏՈՒԱՐՏ Ե .** իւր տղան , ծնաւ 1470 , յաջորդեց իրեն 1482^հ 12 տարեկան հասակին մէջ , խնամակալութեամբ իւր հօրեղբոր Կլոսեսթրի դքսին . Էտուարտ իրմէ փոքր եղբայր մ'աչ ունէր 9 տարեկան որ Րիչարտ Եօրքի դուքս

of York. Gloucester anxious to usurp the throne, imprisoned them both in the Tower of London, and bribing a man named Tyrrel, sent him to the Tower with two assassins, who murdered them both at night in their bed, 1483, the second month of the reign of young Edward.

Gloucester ascended the throne by the name of Richard III.

27. **R**ICHARD III, fourth son of Richard duke of York and brother to Edward IV, born in 1452, ascended the throne in 1483. He was known for a long time by the name of duke of Gloucester. He could not however enjoy the throne after the murder of the young princes as above mentioned; he was almost abandoned in 1485, when Henry of Richmond (afterwards Henry VII) attacked him; he was overthrown and killed at the battle of Bosworth. Richard III was the last king of the house of York.

28. **H**ENRY VII, chief of the Tudor family, born in 1456, ascended the throne in 1485, he was the son of Edmund Tudor and Margaret of

կ'չսուեր : Կյօսէսթըր գահը յաիշտակելու, բաղ-
ձաշով՝ զանոնք երկուքն աչ Լճնուծի աշտարա-
կին մէջ բանտարկեց, եւ թայրէջ անունով ան-
ըզգամ մի իրմէ կաշտուած՝ աշտարակը կեր-
թայ երկու ուրիշ մարդասպաններով եւ գիշեր ա-
տեն անկողնոյ մէջ զանոնք երկուքն աչ կ'սպան-
նէ 1483^հ. երիտասարդ Էտուարտի թագաւո-
րութեան երկրորդ ամիսը : Կյօսէսթըր գահը ե-
լար Րիչարտ Գ. անունով :

27. **ՐԻՉԱՐՏ Գ.** Րիչարտ Եօրթի դքսին Դ^{ԷԴ}
տղան եւ Էտուարտ Գի եղբայրը, ծնար 1452,
գահը ելար 1483^հ. երկար ատենէ 'ի վեր Կյօ-
սէսթըրի դուքս անունով ճանչցուած էր : Երկու
երիտասարդ իշխանները մեռնելէն վերջը ինչպէս
վերջ յիշեցինք, չը կրցար ինքն աչ երկար ատեն
գահը վայելել. 1485^հ գրեթէ ինքն աչ երեսէ
ձգուած էր, երբ՝ Հենրի Րիչմօնսի դուքսը (վերջէն
Հենրի Է) պատերազմ բացար անոր դէմ, ո-
րուն մէջ Րիչարտ Գ. յաղթուելով սպաննուեցար :
Րիչարտ Գ. Եօրթի ընտանիքէն վերջին թագա-
ւորն էր :

28. **ՀԷՆՐԻ Է.** Թիւտօրի ընտանիքին գլխա-
ւորը, ծնար 1456, գահը ելար 1485^հ. ասի Էտ-
մօնտ Թիւտօրի եւ Մարգարիտ Լանքէսթըրի տղ-
ղան էր. Մարգարիտ Լանքէսթըր՝ Էտուարտ Գի.

Lancaster. Margaret of Lancaster descended from the family of John of Gaunt duke of Lancaster, the son of Edward III. He happily settled the quarrels of the Two Roses by marrying Elizabeth, the heiress of the house of York in 1486. Elizabeth was the daughter of Edward IV, and the last branch of the family of York. The reign of Henry VII. was troubled by several imposters, amongst whom were Lambert Simnel, and Perkin Warbeck, he however dispersed and captured each with their followers, and afterwards reigned in quietness. He was extremely covetous, and collected an immense amount of money; he died in 1509, on the 22th of April.

29. **H**ENRY VIII, son of the preceding, born in 1497, succeeded his father in 1509, he married Catharine of Aragon, the widow of his brother; he divorced her, to whom he had been married eighteen years, and married Anne Boleyn, in 1532. The Pope however refused to pronounce this divorce, upon which Henry proclaimed himself by the name of Parliament, Protector and supreme Head of the church of England. After four years he beheaded Anne Boleyn on pretence of adultery. He married successively Jane Sey-

տղուն Յովհաննէս Լանքեսթրի դուքսին ընտանիքէն էր: 1486^է Երկու Վարդից կուսները վերջացուց Եղիաբէթի հետ ամուսնանալով, որ Լուուարտ Դ ի. աղջիկը եւ Եօրթի ընտանիքին վերջին շտաւիդն ու ժառանգն էր: Հէնրի Է ի. Թագաւորութիւնը խռովութեան ենթակայ կրչար երկու խաբէրաներու սխառնառատ, որոնք էին Միւնէչ եւ Բերքին Ուօրպէք, բայց երկուքին ալ յաղթելով սկսաւ անդորրութեամբ Թագաւորել: Չափազանց ազահ ըլլալով մեծագումար գանձ մի հաւաքեց: Հէնրի Է. մեռաւ 1509 Ապրիլ 22^է:

29. **ՀԷՆՐԻ Ը.** Խոր տղան, ծնաւ 1494, յաջորդեց իրեն 1509^է, ամուսնացաւ խոր եղբօր այրի կնոջ Քաթերին Արակոնի հետ. տաան եւ ութ տարիէն վերջը 1532^է զատուելով անկէ, ամուսնացաւ Աննա Պօլէնի հետ. եւ որովհետեւ Պապը այսպիսի ամուսնական բաժանումի չէր ուզէր թոյլտուութիւն ընել, Հէնրի խորհրդանոցի անուամբ ինքզինքը պաշտպան եւ գլուխ Սնգղիոյ եկեղեցւոյն անուանեց: Չորս տարիէն ետքը անհաւատարմութեան պատրուակաւ Աննա Պօլէնը գլխատել տալով՝ Ժան Սէյմուրի հետ ամուսնացաւ. Ժան Սէյմուր մեռաւ ճննդաբերութեան ատեն, որուն վրայ Հէնրի ամուսնացաւ Աննա Բլիվսի հետ. բայց ասի եւս իւր տգեղու-

mour, who died in childbed, afterwards Anne of Cleves, whom he devorced for ugliness. He then married Katharine Howard, and beheaded her also for adultery. Finelly he espoused Katharine Parr, who survived him. He declared war against Charles—Quint, king of France, in 1544, and took Boulogne. Henry VIII died in 1547, on the 28th of Jenuary, leaving three children, who reigned after him, Edward VI, Mary and Elizabeth. It is truly said of him, «That he never spared man in his anger nor woman in his lust.

30. **E**DWARD VI, son of the preceding by Jane Seymour, born in 1537, succeeded his father in 1547. He was a prince of promising talents, virtue and piety. His aversion to popery was so great, that he signed a will, in which he set aside his sisters, Mary and Elizabeth, from the succession, lest they should favour the Roman Cotholics and settled the crown on Lady Jane Crey. He founded the hospitals of Christ Church, Bridewell, St. Thomas, and a number of grammar—schools, which are still popularly

Թեան համար թողո՛ւմ Քաթերին Հոռարտի հետ
 առուանացաւ : Քաթերին Հոռարտ նոյնպէս ան-
 հաւատարմութեան պատրուակաւ զոհ եղաւ Հէն-
 րիի հաճոյից : Հէնրի Ը . առուանացաւ 'ի վերջոյ
 Քաթերին Բարրի հետ , որնոր ապրեցաւ նաեւ
 Հէնրիի մահուանէն վերջը : Իրաւամբ ըսած են
 իրեն համար « Որ ոչ իր բարկութեանը մարդ եւ
 ոչ իր ցանկութեանը կին խնայեց » : 1544^հ Ֆր-
 րանսայի Եարչը — Բէն Թագաւորին դէմ պատե-
 րացմ հրատարակեց եւ Պուլօներ առաւ : Հէնրի Ը .
 մեռաւ 1547 Յունվար 28^հ , երեք զաւակ թող-
 ւով որք հետզհետէ Թագաւորեցին . Էտուարտ Զ .
 Մարի Դիւտոր . եւ Եղիսաբէթ :

30. **ԷՏՏՈՒՄՏ Զ** . իր տղան , Ժան Սէյմուրէն
 եղած , ծնաւ 1537^հ , յաջորդեց իւր հօրը 1547^հ :
 Ասիկայ առաքինի , բարեպաշտ միանգամայն տա-
 դաճդի տէր իշխան մի շինելու մեծ ակնկալու-
 թիւններ կը ցուցնէր : Պապականութեան դէմ
 ունեցած հակակրօթիւնը այնչափ մեծ էր՝ որ իւր
 քոյրերը , Մարի եւ Եղիսաբէթ , մի գուցէ պա-
 փականաց կողմնակից դառնան՝ կտակաւ յաջոր-
 դութենէ զրկեց . եւ Անգղիոյ Թագին ժառանգ
 որոշեց Լեոի Ճէյն կթէյ . Բրայսթ Չրչի , Պրայտ-
 ուէլի եւ Ս . Թովմասի հիւանդանոցները հաս-
 տատեց , չեզուազիտութեան դպրոցներ բացաւ ,

known as King Edward's Schools. Edward VI died in his 16th year, 1553.

31. **M**ARY Tudor, daughter of Henry VIII, by Katharine of Aragon; sister of the preceding, born in 1516. On the death of Edward VI, Lady Jane Grey was, at the instigation of the duke of Northumberland, put forward as the rightful successor to the throne, but her party being very few in number, she fell with her husband Lord Dudley into the hands of Mary, who ordered their execution, and this order was soon after carried into effect. Mary reestablished the Roman Catholic religion in England; she pursued the Reformers, and many hundreds of them perished on scaffolds and at the stake. She married in 1554 Philip II, son of Charles-Quint of France, but she was forsaken by that prince till his ascension to the Spanish throne. She died without issue in 1558.

32. **E**LIZABETH, queen of England, daughter of Henry VIII by Anne Boleyn, and sister to Mary Tudor, born in 1533, succeeded her sister in 1558. One of her first acts was to reestablish the Protestant religion, which Mary had abolished, and to constitute herself head of the church.

որոնք մինչ ցարդ իրեն ամուսնով կը աննչցուին ,
եւ մեռաւ 1553ին 16 տարեկան :

31. **Մ**ԱՐԻ ԴԻԱՌՈՐ, ՀԵՆՐԻ Ը.Ի աղջիկը Բա-
թերին Արաւիկնէ եղած , եւ Էտուարտ Զ.Ի քոյրը .
ճնար 1516ին : Իւր եղբօր մահուանէն ետքը՝ Լե-
տի կրէյ , թեչադրութեամբ Նորդլանդերլէնտի
դքսին , կուգէր արքայական թագը ձեռք ձգել ,
բայց իւր կողմը շատ սակաւաթիւ ըլլալով՝ իւր
ամուսնոյն Լորտ Տրոյլի հետ Մարիի ձեռք ին-
կաւ , որուն հրամանաւ երկուքին աչ գլուխը կըտ-
րեցին : Մարի Անգղիոյ մէջ Պապականութիւնը
հատուտեց , բողոքականները հաշածեց , եւ ա-
նոնցմէ շատերը մեռցուց կախաղաններու եւ
փայտակոյտերու վրայ : 1554^է Ֆրանսայի Շար-
լը—Բէն թագաւորին տղուն Ֆիլիպ Բ.Ի հետ ա-
մուսնացաւ . բայց երեսէ ձգուած էր իւր երկա-
նէն մինչեւ անոր Սպանիական գահը ելնելը :
Մարի Դիաւոր մեռաւ անգարակ 1558^է :

32. **Ե**ԼԻՍԱԲԵԹ , ՀԵՆՐԻ Ը.Ի աղջիկը , Աննա
Պոլէնէ եղած , եւ Մարի Դիաւորի քոյրը , ճնար
1533 սեպտեմբեր 7^է , յաջորդեց իւր քրոջ 1558^է :
Իւր առաջին գործերէն մէկը եղաւ բողոքական
կրօնքը վերահաստատել Անգղիոյ մէջ , զոր Մարի
իբր օրինաց դէմ դատապարտած էր , եւ ինք-

She caused agriculture and commerce to flourish, was an economist of the treasure, and in her reign many great Statesmen, Scholars, Poets, (amongst others the immortal Shakespeare) Warriors and Travellers flourished. A stain is cast upon Elizabeth's memory by the cruel execution of Mary queen of Scotland, on a pretence of conspiring to dethrone her, but it is really supposed, from feelings of jealousy. Philip second, king of Spain, on pretence of revenging the death of Mary, armed a formidable fleet against England, named the Invincible Armada², but it was destroyed by the tempest and by the efforts of Drake and other English sailors in 1588. Elizabeth afterwards repressed the Irish rebellion, which the efforts of Spain had raised against her in 1600. The hand of this princess was demanded by many sovereigns in marriage, even the Parliament pressed her more than once to make a choice; but she appears to have determined never to marry, although she had many favourites, the most celebrated of whom were Dudley earl of Leicester, and Robert earl of Essex. The latter having revolted against her, she condemned him to death. She died also soon after on the 24th of March, 1603, appointing as her successor the

զինքը գլուխ եկեղեցւոյ կարգեց : Երկրագործու-
 թիւնք եւ վսճառակիւմութիւնք ծաղկեցուց . Քա-
 զարուական գանձուն շատ խնայող էր : Նախան-
 ձու համար Մարի Սթիւարտ Սկոտիոյ թագուհին
 գլխասեղ տուաւ , որ անխոհեմութեամբ Անգլիոյ
 թագուհի անուանած էր ինքզինքը : Ֆիլիպ Բ .
 Սպանիոյ թագաւորը , սոյն մահուան վրէժը չու-
 ճեչու պատրուակաւ , սհարկու նաւատորմիւ մի
 զինեց Անգլիոյ դէմ Անգլիէի Նաւորիէի անու-
 նով , բայց կէս մի փոթորիկէն եւ կէս մի Տրէյքի
 եւ ուրիշ Անգլիացի նաւատիւներու ջանքով խոր-
 տակուեցաւ 1588^{էն} : Ասկէ վերջը Եղիսաբէթ Իր-
 շանտացիները զսպեց զորս Սպանիա իրեն դէմ յա-
 ռուցած էր 1600^{էն} : Շատ իշխաններ ուզեցին այս
 թագուհւոյն հետ ամուսնանալ , նոյն իսկ խորհրդ-
 դաւոցը մի քանի անգամ թախանձեց զինքը ընտ-
 րութիւն մի ընելու , բայց ամուսնանալու փա-
 փաք չունէր նա բնաւ . այսու ամենայնիւ քանի
 մի առօրեայ սիրելիներ ունեցաւ , որոց գլխա-
 շորներն էին Տչուլի Լէյստաթըրի կոմսը , եւ Բո-
 պերթ Էստքսի կոմսը : Այս վերջինը իրեն դէմ
 գլուխ վերուցած ըլլալուն համար մահուան դա-
 տապարտեց , որու վրայ ինքն ալ մեռաւ 1603 .
 Մարտ 24^{էն} : Իրեն յաջորդ յատկացնելով Յակոբ
 Զ . Սկոտիոյ թագաւորը : Ասոր ժամանակը ծը-

king of Scotland James VI, by the name of James I.

33. **J**AMES I, (first James VI, king of the Scotch) was the son of Mary Stuart.

Mary Stuart was the daughter of James V. 1542.

James V, was the son of James IV, 1513.

James IV, born in 1472, ascended the throne in 1488, he married the daughter of Henry VII, Morgaret, in 1503, died in 1513.

James I, issue of the royal family, was born in 1566, and being the only direct heir to the throne, was proclaimed king of Great Britain in 1603, on the death of queen Elizabeth. Thus uniting the kingdoms of England and Scotland under the title of Great Britain, he banished the Jesuits, and would willingly have governed without the aid of parliament. He pretended to know theology, and was fond of controversies. But though a man of some learning he possessed but little respect; he was called (apparently in derision) the British Solomon. He died in 1625.

նաւ. Շէքսբիլըր Անգղիացւոց անուանի ողբերգուն
1563ին :

33. **ՅԱԿՈԲ Ա.** (առաջ Յակոբ Զ. Սկովսիոյ
Թագաւոր) Մարի Սթիւարտի տղան էր .

Մարի Սթիւարտ Յակոբ Ե. ի աղջիկն էր 1542.

Յակոբ Ե. Յակոբ Դ. ի տղան էր . 1543 .

Յակոբ Դ. ծնաւ. 1472^{եւ} , գահը ելաւ. 1488^{եւ} ,
ամուսնացաւ. 1503^{եւ} Հէնրի Ե. ի աղջկան Մար-
գարիտի հետ . մեռաւ. 1543ին :

Յակոբ Ա. Թագաւորական ընտանիքին սե-
րունդը , ծնաւ. 1566ին , եւ գահին ուղղակի
միակ ժառանգը չինելով՝ Մեծն Բրիտանիոյ
Թագաւոր օժուեցաւ. 1603ին եւ յաջորդեց Եղի-
սաբէթ Թագուհւոյն : Ավէն չանք ՚ի գործ դրաւ.
երկու Թագաւորութիւնները միացնելու , Ժէգ-
ուիթները հալածեց , եւ կուգէր առանց խորհրդ-
դանոցի ինքնագլուխ կառավարել : Աստուածա-
բանութեան չար տեղեկութիւն ունենալ կը ձե-
ւացնէր , միանգամայն հակառակութիւնը շատ կը
սիրէր . սչտու ամենայնիւ մեծ համարում չ'առա-
ցաւ , եւ իւր ունեցած դուզնաքեայ տաղանդոյն
եւ ստացած կրթութեան համար զինքը Անգղիոյ
Սողովմոնը անուանեցին , թերեւս ծաղրելու հա-
մար : Յակոբ Ա. մեռաւ. 1625ին :

34. **C**HARLES I, son of the preceding, born in 1600, succeeded his father in 1625. He suffered himself to be governed by Buckingham the favourite of his father; he displeased the people by some of his deeds, especially when he would impose throughout the kingdom a new liturgy established by the Archbishop Laud. The Presbyterians arose and compiled the famous Covenant, by which they engaged to defend their religion even to death, in 1638. Charles was not able to bring them under his subjection, he was forced to convoke a new parliament in 1640; but this assembly known by the name of the Long Parliament, far from assisting him, began to question his acts, and after much civil discord, an army was raised against the king, at the head of which was Cromwell. The royal troops were alternately victors and venquished, until, at Naseby, Charles' army was tataly defeated in 1645, and Charles I who fled to Scotland, was afterwards delivered up to the parliament by the Scotch in 1647.

On the 20th of January, 1649, he was brought to trial in Westminster hall, and behaved with great dignity. The trial lasted some days, when on the 27th, sentence of death was pronounced

34. **ՉԱՐԼՁ Ա.** իւր տղան , ծնաւ. 1600ին , յաջորդեց իւր հօրը 1625ին : Իւր իշխանութեան ձայնը Պուքինկհեմի տուաւ որ իւր հօրն իսկ սիրելին էր : Իւր մէկ քանի գործերը ժողովրդեան դժգոհելու պատճառ եղան , մանաւանդ երբ Լոս եպիսկոպոսէն շինուած նոր պաշտամունք մը կուգէր ստիպմամբ բոլոր թագաւորութեան մէջ մտցնել : Ոտք եղան ան առեմ Բրեայիթերեանք⁵ , եւ երեւելի Քովնանք⁶ ժողովելով 1638ին՝ առաջադրեցին մինչ 'ի մահ իրենց կրօնքը պաշտպանել : Չարլզ զանոնք հնազանդեցնելու անկարող էր , ստիպուեցաւ 1640ին նոր ժողով մը գումարել , բայց այս ժողովը որ Երկար Խորհրդարան (Long Parliament) ըսուեցաւ , զանի պաշտպանելէ բողոքովին հեռու՝ նոյն իսկ թագաւորը դատաւտանի տակ ձգեց , եւ բանակ մի կազմելով անոր դէմ՝ Էսսէքսի եւ Քրօմուելի հրամանատարութեան տակ դբար : Թագաւորական գունդերը շատ մի պատահական կռիւներու մէջ յաղթուեցան , գլխաւորաբար Ետայի մէջ 1645ին . եւ Չարլզ Ա. Սկոտիա ապաստանած ըլլալով՝ հակառակորդաց ձեռք յանձնուեցաւ , նոյն իսկ Սկոտիացիներէն 1647ին :

1649 Յունվար 20ին Ուեսթմինստըրի սրահին մէջ դատաւտանի բերուելով՝ այն խուռն բազմութեան մէջ իւր վեհանձնութիւնը եւ ազնուութիւնը նշանակութեան արժանի էին . դատաւ-

upon him. Three days after, he was beheaded on the scaffold at Whitehall, by a masked executioner, Jan. 30, 1649.

This king had married Henrietta Maria, the daughter of Henry IV of France. He was father of Charles II, and James II.

35. **C**HARLES II, son of the preceding, born in 1630. He was refuged in Holland when his father was put to death in 1649, and took soon after the title of king. On returning to Scotland he found partisans, and was crowned at Scone on the 1st January 1651; but having been beaten by Cromwell, he was obliged again to retire to the continent, and on the death of Cromwell he ascended the throne in 1660. Like his father he dissolved many parliaments, and would have governed alone; he made every endeavour to procure money, he sold Dunkird to Louis XIV, and for a long time he received a pension from that Monarch. The discontent excited by his conduct gave birth to a great many conspiracies; he died in 1685. The plague in 1665, and the great fire of London in 1666, increased the miseries of that time. It was in the time of Charles II,

տանը քանի մը օր տեւելէն վերջը՝ նոյն ամսոյն 27^է մահուան դատապարտուեցաւ, եւ դիմակաւոր մէկը Ուայթհօլի պաշտօնին մէջ մահաբէմին վրայ գանի գլխատեց Յունվար 30 . 1649^է : Այս թագաւորը Գաղիոյ Հէնրի Դ.ի աղջկան Հանրիէթ Մարիի հետ ամուսնացած էր . երկու գաւակ թողուց . Չարլզ Բ. եւ Ճէյմս Բ :

35. **ՉԱՐԼԶ Բ.** Խոր տղան , ծնաւ 1630^է . առի Հոյանտա ապատումած էր 1649^է Խոր հօրը դատապարտութեամբ մեռած ժամանակ : Բիչ մը վերջը թագաւորի պատուանունը առաւ, եւ Սկոտլանդի դառնալով կաղմնակիցներ գտաւ եւ թագաւորեց 1651^է . բայց Բրօմուելէն քանի մը անգամ զարնուելով ստիպուեցաւ ետ քաշուիլ եւ չը կրցաւ գահը ելնել մինչեւ Պաշտպանին մահը 1, 660 : Խոր հօրը պէս շատ խորհրդանոցներ չուծեց եւ կուգէր առանձին իշխել . ամէն շանք 'ի գործ դրաւ ստակ հաւաքելու . Տունքերքը ծախեց Լուի ԺԴ.է եւ երկար ատեն վարձք կ'առնէր այս թագաւորէն : Խոր ընթացքը ժողովրդեան դժգոհութիւնը ետեւէ գրգռելով՝ բազմաթիւ դաւակցութեանց տեղի տուաւ եւ մեռաւ 1685^է : 1665^է ժամտախոր , եւ 1666^է Լօնտրայի մեծ հրդեհը նոյն ժամանակուան թշուառութիւնները աւելցուցին : Չարլզ Բ.ի ժամանակն էր որ Ուիկի եւ Թօրի⁷ կուսակցութիւնները երեւան եղան . 1666^է

that the parties of Whigs and Tories were formed. The foundation of the Royal Society of London is due to him in 1660. This reign is remarkable for the progress of literature. He left no sons, and was succeeded by his brother.

36. **J**AMES II, second son of Charles I, and brother to the preceding, was known before by the name of duke of York; after a long and strong opposition he was allowed to succeed his brother Charles II in 1685.

He had secretly married Anna Hyde, daughter of the Earl of Clarendon, by whom he had two daughters, Mary and Anne, who afterwards became queens of England. On the death of his first wife, he married Mary Beatrix of Modena.

He was a catholic, although on ascending the throne he was sworn never to attempt any change in the State religion; he was however soon accused of partiality to the catholics, which excited a great discontent. Many conspiracies were formed against him, he conquered and put to death the duke of Monmouth, and the earl of Argyle, who were the chieftains of the rebels in 1685; but after some years in 1688 he was dethroned by William prince of Orange, his son in law. He was

Լօմորայի Թագաւորական Ընկերութեան հիմնադրութիւնը Չարչ Բ.ի արդինքն է. այս Թագաւորը գովելի է նաեւ գրականութեան առաջ երթալուն համար : Չառակ չ'ունենալով իրեն յաջորդ թողոց իւր եղբայրը Յակոբ Բ :

36. **ՅԱԿՈԲ Բ.** Չարչ Ա.ի տղան որ Երբի դուքս անունով կը յիշուէր առաջ . երկար եւ զգրաւոր դիմադրութենէ մը վերջը յաջորդեց իր եղբոր Չարչ Բ.ի 1685^հ :

Այս Թագաւորը Բլարէնտընի կոմսին առջկան Աննա Հայտի հետ գաղտնի ամուսնացած ըլլալով՝ երկու առջիկ զառակ ունեցաւ. անկէ, Մարի եւ Եղիսաբէթ, որոնք ետքէն Անգլիոյ Թագուհի եղան : Աննա Հայտի մեռնելէն վերջը ամուսնացաւ Մօռենայի Մարի Պիէթրիսի հետ :

Յակոբ Բ. կրօնիւք պապական էր, եւ թէպէտ գահը ելած ժամանակ երդում առած էր կառավարութեան կրօնին դէմ չը գործելու, այսու ամենայնիւ իբր պապականութեան կողմնակից ամբաստանուելով՝ ժողովրդեան բնդհանուր դժգոհութիւնը գրգռեց : Շատ մի դառակցութիւններ ժայթքեցին իրեն դէմ . Մօնաթի դքսին եւ Արնիլի կոմսին յաղթելով, որոնք ապստամբաց գրչխաւորներն էին, մահուան դատաւարուեց զանոնք 1685^հ : Բայց քանի մի տարիէն վերջը

obliged to leave England, and lived at Saint-Germain's near Paris, where he died in 1701, a pensioner of Louis XIV.

37. **W**ILLIAM III, prince of Orange-Nassau, son of William II, by Henrietta-Mary Stuart, daughter of Charles I, king of England. In 1672 he was stadtholder of Holland, and commanded the troops of the republic in several battles fought against Louis XIV. He gave many proofs of his courage, prudence and ability, and concluded an honourable peace with France in 1678, at Nimeguen. He married Mary, the daughter of James II king of England. He rose many partisans against James II, and dethroned him in 1688, forced him to retire to France, and was proclaimed king in his place in 1689. By the treaty of Ryswick he forced the king of France to acknowledge him king of England in 1697; he died in 1702, leaving England in a quiet and powerful state. He had no children, and Anne, the sister of his wife, succeeded him.

1688^և Ուիլերմ Գ. Օրանժի իշխանը, որ անոր քրոջ Մարիին հետ ամուսնացած էր, - զան զանհրճակեց ըրաւ, որուն վրայ Յակոբ Բ. բռնադատուելով Անգլիա Թողուլ՝ Բարիզի մօտ Սեն-Ճերմեն գիւղը քաշուեցաւ. ու մեռաւ. 1701^և :

37. ՍԻԼԵՍՏ Գ. Ուիլերմ Բ. Օրանժի դքսին տղան էր Հէնրիէթ-Մարի Սթրասթեն ծնած, որ Չարլզ Ա. Անգլիոյ Թագաւորին աղջիկը եւ Յակոբ Բ. ի քոյրն էր: 1672^և Հոլանտայի Սթաթօշտըր (տեղապահ) եղաւ. Օրանժի իշխան տիրոջնով, եւ հասարակապետական գնդից հրահանատարութեան պաշտօնը կը վարէր որ ան արեւն Լուի ԺԳ. ի հետ կը կռուէին: Իւր քաջարութեան, խոհեմութեան եւ անարարութեան մեծամեծ փորձեր տալով՝ 1678^և Նիմեկենի մէջ պատուար. որ խաղաղութիւն մի ըրաւ. Տրանսայի հետ: Յակոբ Բ. Անգլիոյ Թագաւորին Մարի աղջկան հետ ամուսնանալով՝ շատ հակառակորդներ յարոյց Թագաւորին դէմ: 1688ին զանհրճակեց ըրաւ. զանի, եւ բռնադատելով Տրանսա քաշուիլ՝ ինք Թագաւորեց անոր տեղ 1689ին: Բիւլիքի խաղաղութիւնը ընելով 1697ին՝ առիպեց Տրանսայի Թագաւորը որ զինքը Թագաւոր Անգլիոյ անհնայ: Ուիլերմ Գ. մեռաւ. 1702ին խաղաղ եւ զօրաւոր վիճակի մը մէջ Թողուլ Անգլիա: Ինք զարակչունեանալով՝ իրեն յաջորդեց Աննա իւր քէնին (կնոջ քոյր) եւ Յակոբ Բ. ի աղջիկը:

38. **A**NNE, queen of England, daughter of James II, by Anne Hyde, his first wife, born in 1664. She married prince George, brother of the king of Denmark, by whom she had several children, all of whom died young. On the death of William III, in 1702, she was raised to the throne. The victories of Malborough, her general and favourite, reflected an immortal glory on her reign; she had a great party in the treaty of Utrecht, and tried in vain to open a passage to the throne for her brother James III. One of her most memorable acts was the definitive union of England and Scotland, which she concluded in uniting in one parliament. In her reign the English literature attained to great eminence, on account of this it has been called the Augustan Age of Britain. Queen Anne, though too much the dupe of her ministers and favourites, will ever stand distinguished for the general excellence of her private character. She died in 1714.

39. **G**EORGE LEWIS I. king of England, of the house of Hanover, born at Osnaburg in

38. ԱՆՆԱ Թագուհի Անգղիոյ, Յակոբ Բ. ի
 աղջիկը, Աննա Հայտ իւր առաջին կնոջմէն ե-
 դած. ճնար. 1664ին, ամուսնացաւ Տանիմարքայի
 Թագաւորին եղբոր Գեորգ իշխանին հետ, որմէ
 թեւ. քանի մը զաւակներ ունեցաւ. բայց մեռան
 իրենց պզտիկ հասակնուն մէջ: Ուիլեյմ Գ. ի մեռ-
 նելէն վերջը Անգղիացիք զայն գահը նստեցուցին
 1702ին: Իւր Մաշտոբոս հրամանատարին եւ
 սիրելոյն յաղթութիւնները անհասկանալի փառք
 մը վերադարձուցին իւր իշխանութեան վրայ:
 Ութրէիթի՞ զաշնադրութեան մէջ բաւական զօ-
 րաւոր կողմնակցութիւն ունէր, բայց իւր եղբոր
 Յակոբ Գ. ի համար ըրած ջանքերը ապարդիւն
 մնացին, զոր կ'ուզէր յաջորդ կարգել Անգղիոյ
 գահին: Իւր յիշատակաց արժանի գործերէն մէկը
 եղաւ Սկոտլանդ եւ Անգղիոյ սահմանից միութիւնը,
 զոր կատարեց երկուքին մէջ մէկ խորհրդարան
 կարգելով: Այս Թագուհուն ժամանակ Անգղիոյ
 գրականութիւնը շատ շառաջ գնաց եւ այս պատ-
 նառաւ Օգոստոսեան Դար անուանեցաւ իր իշխա-
 նութիւնը: Աննա Թագուհին Անգղիոյ մեռաւ
 1714ին:

39. ԳԵՈՐԳ Լուիզ Ա. Թագաւոր Անգղիոյ Հան-
 նովերի տունէ. ճնեալ յՕգնապուրկ 1660. իւր

1660, was the son of Ernest August, the first Elector of Hanover, and the princess Sophia, the granddaughter of James I. king of England. On the death of queen Anne, who left no issue, he was raised to the English throne, being the nearest heir in the protestant line. During his reign he leaned upon the Whig party, and observed a wise neutrality in the continantal wars. He divorced his unfortunate queen, Sophia Dorothea, a daughter of the duke of Zell, and confined her in the castle of Ahlan, at Hanover, from 1694 till 1726, when she died, on a charge never proved and generally disbelieved. George I died in 1727.

40. **G**EORGE II, Augustus, son of the preceding, born at Hanover in 1683, succeeded his father in 1727. In the beginning of his reign he retained the minister of his father the celebrated Walpole. His arms were fortunate in the battle of the succession of Austria in 1743, but miscarried in the combats of Fontenay in 1745, and of Lawfeld in 1747, which caused the treaty of Auchen (Aix-la-Chapelle) in 1748. This peace was only maintained for a short time, and the war having broken out again in 1755, at Allmand,

Եւ Վաչրը Սօփիա իշխանութիւն , Արգոյի Յակոբ առաջին թագաւորին թոռը : Երբ Աննա թագուհին 1714^{էն} անչաջորդ մեռաւ՝ սաի որ ամենէ մօտ ժառանգն էր՝ Արգոյի գահը բարձրացաւ : Բոչոր իւր իշխանութեան միջոցին Ռիկի կոմսակցութեան յարեցով՝ խոհեմ չեզոքութիւն մը պահեց նոյն ատեն տեղի ունեցած ցամաքային պատերազմերուն մէջ : Գեորգ Ա. Սօփիա Տօթթէա իւր տարաբաղդ կնոջմէն զատուելով որ Զէլի դքսին աղջիկն էր , Հանովրի մէջ Ալեքանի բերդը բանտարկեց զայն , 1694էն մինչեւ 1726 , իր վրայ եղած ամբաստանութիւնը անտեղի եւ շատերու անհաւատալի էր . ինք մեռաւ 1727^{էն} :

40. Քէոբօ Բ. Օգոստոս , իւր տղան , ծնաւ 1683^{էն} , իւր հօրը յաջորդեց 1727^{էն} : Իւր իշխանութեան առջի օրերը , իւր հօրը պաշտօնեայ Անուանի Աւօշիօշը մերահաստատեց իր պաշտօնին մէջ : Արչաի որ 1743ին Աւստրիոյ յաջորդութեան պատերազմին մէջ իւր բանակը յաջող եւ բարեբաղդ ընթացք մը ունեցաւ , սակայն եւ այնպէս 1745ին Ֆօնթընէյի եւ 1747ին Լօֆէյտի կռիւներուն մէջ բարակամ ձախորդ ելք մը ունենալով առիպուեցաւ 1748ին Օշէնի դաշնադրութիւնը ընել . (Aix-la-Chapelle) : Բայց այս խաղաղութիւնը

the English arms were defeated; but she was compensated by the brilliant conquest of India. England owes the foundation of the British Museum to this prince. George II died suddenly in 1760; his son George Frederick had preceded him to the tomb.

41. **G**EORGE III, William Frederick, grandson of the preceding, born in 1738, succeeded his father in 1760. He obtained brilliant success against France and Austria during the Seven Years war; he concluded in 1763 a peace, which was not very favourable towards England, and which excited great discontent. After carrying on the war against the American Colonies for a considerable time, he was obliged eventually to acknowledge the independence of the United-States in 1783. He resisted with all his power the French revolution. In 1810 he became mad, which continued ten years, and died in 1820³. George IV, his son, during this time exercised the functions of regent. The principal minister of George III, was the celebrated Pitt. It was during his reign that Fox, Burke and Sheridan flourished. He left several children, and was succeeded by George IV.

չառ քիչ ատեն տեսեց , եւ Այնսմանի մէջ 1753ին վերասին պատերազմ բացուելով՝ Անգղիոյ բանակը յաղթուեցաւ թէւ , բայց Հնդկաստանի փառաւոր յաղթութիւնը իւր կորուստը եւ պարտութիւնը փոխարինեց : Այս իշխանը եղաւ Անգղիոյ մէջ Պրիթիչ Միւզէիւմ ըստած թանգարանին հիմնադիրը : Գեորգ Բ. յանկարծ մեռաւ 1760^է , իր տղան արդէն իրմէ առաջ գերեզման իջած էր :

41. **Ք**ԵՈՐԳ Գ. Ուիլյէմ Ֆրէտերիք , Գեորգ Բ. ի թոռը , ճնաւ 1738ին յաջորդեց իրեն 1760ին : Գաղղիոյ եւ Աւստրիոյ դէմ եղած Եօթնամեայ պատերազմին մէջ խիստ յաջող գտնուեցաւ . բայց 1763ին այս կռույն վերջ տուող խաղաղութիւնը Անգղիոյ նկատմամբ շահաւոր չըլլալուն՝ մեծ դժգոհութիւններ յարուց իրեն դէմ : Երկար ատեն Ամերիքայի դէմ պատերազմելով՝ վերջապէս ըստիպուեցաւ 1783^է Միացեալ Նահանգաց անկախութիւնը ճանչնալ : Գաղղիոյ յեղափոխութեան իւր բոլոր կարողութեամբ դէմ կենալով՝ 1816^է խենդեցաւ , որ տասը տարի տեսեց , եւ մեռաւ 1820^է : Գեորգ Գ. իւր տղան , սոյն միջոցին իր հօրը փոխանորդութեան պաշտօնը կը վարէր : Գեորգ Գ. ի գլխաւոր պաշտօնեան էր անուանին Փիթ : Այս իշխանին ժամանակն էր որ Ֆօքս , Պլուրք եւ Շերիտեն ծաղկեցան :

42. **G**EORGE IV, Augustus Frederick, son of the preceding, born on the 12th August, 1762, was chosen Regent in 1810, when his father was deprived of his reason, but did not take the title of king till 1820. Though formerly he declared for the Whigs, yet he afterwards was in favour of the Tory party, and had as principal ministers Castlereaghe and Wellington. He contributed principally to the fall of Napoleon; he caused numerous laws to be passed against the liberty of the press; died on the 26th of June, 1830.

43. **W**ILLIAM IV, second son of George III, and brother to the preceding, was born in 1765. From his youth he served in the navy, and passed through the various grades of the service. In 1788 he was named duke of Clarence; he married the daughter of the duke of Sax Meiningen in 1818. On the death of George IV, he was proclaimed king in 1830; he favoured successively the Whig and Tory parties. In the time of his reign parliamentary reform made great progress. He died in 1837.

44. **O**N the death of William IV. Her Majesty Queen Victoria ascended the throne on the

42. **ՔԵՌԳ Գ.** իւր տղան , ծնաւ. 1762^հ եւ թագաւոր պսակուեցաւ. 1828^հ : թէ եւ. 'ի սկզբբան Ուիկի կողմնակցութեան պաշտպան կը ցուցնէր ինքզինքը , բայց վերջէն Թօրիներուն յարեցաւ . եւ իրեն գլխաւոր պաշտօնեայ ընտրեց Քօսթլըօն եւ Ուէլինկըն . գլխաւորապէս Նաբօլէօնի անկման մեռնաւու եղաւ , եւ անթիւ օրէնքներ հաստատեց մամուլի ազատութեան դէմ : **Գեորգ Գ.** մեռաւ. 1839^հ :

43. **ՍԻԼԵՐՄ Գ.** **Գեորգ Գ.** ի երկրորդ տղան. եւ յաջորդին եղբայրը ծնաւ. 1763ին . իւր երիտասարդութենէն 'ի վեր ծովային պաշտօնի մէջ մտած ըլլալով՝ զանազան աստիճաններէ անցած էր : 1788ին Քլարենսի դուքս անուանեցաւ , եւ 1818^հ Սաքս-Մէյնինճենի դուքսին աղջկանը հետ ամուսնացաւ : **Գեորգ Գ.** ի մեռնելէն վերջը Անգղիոյ թագաւոր հրատարակեցին զինքը 1830ին : Յաջորդաբար կը պաշտպանէր թէ Ուիկի եւ թէ Թօրի կողմնակցութիւնները : Ասոր իշխանութեան ժամանակ բարչամէնդական օրէնքը մեծ շտապադիմութիւն ըրաւ : Ուիլյեմ Գ. մեռաւ. 1837^հ :

44. **ՍԻԼԵՐՄ Գ.** ի մեռնելէն վերջը , Նորին վեհափառութիւնը Վիքտորիա թագուհին գահը ե-

20th of June, 1837. Her Majesty is the niece of the preceding and daughter of the duke of Kent, (third son of George III, who married the daughter of the duke of Sax-Cobourg in 1818, and died in 1820.) Her Majesty was born at Kensington palace on the 24th May, 1819, and married the virtuous and most beloved prince Albert-Franz-August-Karl-Emmanuel, second son of the duke of Sax-Cobourg-Gotha, on the 10th of February 1840. In December 1861, Her Majesty lost Her consort, prince Albert; and till the marriage of the Prince of Wales, in March, 1863, remained in almost total seclusion. She subsequently gratified the people, who entertained for Her Majesty a most profound respect and affection, by again appearing in public. Her Majesty became accomplished in music and languages; a knowledge of the sciences, particularly botany, was afforded her.

շա. 1837 Յու.նիս 26^և: Նորին վեհափառ.ու.թիւնը
 Ուիլչերմ Գ.ի եղբոր որդին եւ. Գ.եորգ Գ.ի երրորդ
 աղուն Քենտի դքսին աղջիկն է . իւր հայրը
 Քենտի դուքսը 1818^և Սաքս Քօպուրկի դքսին
 աղջկան հետ ամուսնացած եւ. 1820ին մեռած էր :
 Վիկտորիա Թագուհին ծնած է Քենսինկթընի պա-
 չատը 1819 Մայիս 24ին , եւ. ամուսնացած 1840
 Փետրվար 10ին Սաքս-Քօպուրկ եւ. Կոթայի ա-
 ուսքինի եւ. ամենասիրելի Ալլպերթ իշխանին հետ .
 որուն մեռնելէն վերջը 1861 Դեկտեմբերի մէջ
 Նորին վեհափառ.ու.թիւնը գրեթէ բոլորովին ա-
 ուսնանացած կեանք սկսաւ . վարել մինչեւ իր որդ-
 ւոյն Աւէլլսի իշխանին ամուսնանալը 1863 Մարտի
 մէջ , որուն վրայ կրկին հասարակութեան երեւե-
 յով , որ իր վրայ խորին յարգանք եւ. սէր կը ցու-
 ցնէր՝ անոր փափաքը չեցուց : Վիկտորիա Թա-
 գուհին բաւական չեցուագէտ եւ. երաժշտութեան
 մէջ ընդարձակ տեղեկութիւն ունի , նոյնպէս եւ.
 գիտութեանց քիչ չատ ծանօթ է , մասնաւորաբար
 բուսաբանութեան :

**The successive Members of this alliance, beginning from Basil I. until
Her Majesty the Queen are fourtyfour, as**

1. Basil I, Emperor of Constantinople, Armenian Arsacid,
grandson of Meldies, son of Constantine and issue of
Ardabanus, was born in 813, ascended the throne in 867. died in	885.	885.
2. His son Leon VI. »	865,	» 911.
3. His son Constantine Porphirogenitus »	911.	» 959.
4. His son Romanus II. »	959.	» 963.
5. His son Basil II. »	976.	» 1024.
6. His brother Constantine VIII. »	1024.	» 1028.

Branch of Russia.

7. Vladimir I, grand duke of Russia, married the sister
of Constantine VIII, ascended the throne in	980.	died in 1015.
8. His son Iaroslav, »	1019.	» 1054.

Վասիլ Ա. Է սկսեալ մինչեւ Վիկտորիա քաղաքին, տոն ազգակցութեան յայտրորող անդամները 44 են.

1. Վասիլ Ա. կայսր Կ. Պօլսոյ , Հայ Աբշակունի . Աբտաւանի սերունդէն , Մէլոնեի
թուրք, եւ Կոստանդնի տղան, ճնաւ. 813. գահը ելաւ. 867. մեռաւ. 885.	>	885.	>	911.	>	885.
2. Իր տղան Լեոն Զ.	>	865.	>	911.	>	914.
3. Իր տղան Կոստանդին Պէրիէրուժէն ,	>	>	>	959.	>	959.
4. Իր տղան , Ռամնու Բ.	>	>	>	976.	>	963.
5. Իր տղան , Վասիլ Բ.	>	>	>	4024.	>	1024.
6. Իր եղբայրը , Կոստանդին Ը.	>	>	>	4024.	>	1028.
Ռոշսիոյ ձիւղը						
7. Վլատիսլիւր Ա. մեծ դուքս Ռուսիոյ , Կոստանդին Ը. Ի
արջկան հետ ամուսնացաւ ,	>	գահը ելաւ.	980.	>	մեռաւ.	1015.
8. Իր տղան , Եարցզալ .	>	>	4019.	>	>	1054.

Branch of France.

9. Henry I, king of France, married the daughter of Iaroslav, grand duke of Russia, ascended the throne in	1031,		died in 1060.
10. His son Philip I,	born in 1052.	ascen.	1060.
11. His son Louis VI,	» 1078.	»	1108.
12. His son Louis VII,	» 1120.	»	1137.
13. His son Philip II,	» 1165.	»	1180.
14. His son Louis VIII,	» 1187.	»	1223.
15. His son Louis IX,	» 1215.	»	1226.
16. His son Philip III,	» 1245.	»	1270.
17. His son Philip IV,	» 1268.	»	1285.
		»	1314.

Branch of England.

18. Edward II, king of England, married the daughter of Philip IV, king of France,	born		died 1327.
19. His son Edward III,	»	ascen	1307.
		»	1327.

Գաղտնի դիւան

9. Հենրի Ա. թագաւոր Գաղտնի, ամուսնացաւ. Ռուսիոյ մեծ դուքս Եւրոզլաւի աղջկան հետ, զանից ելաւ.	1031. մեռաւ,	1060.
10. Իր տղան, Ֆիլիպ Ա. Տնաւ,	1060.	1108.
11. Իր տղան, Լուի Զ.	1108.	1137.
12. Իր տղան, Լուի Է.	1137.	1180.
13. Իր տղան, Ֆիլիպ Բ.	1180.	1223.
14. Իր տղան, Լուի Ը.	1223.	1226.
15. Իր տղան, Լուի Թ.	1226.	1270.
16. Իր տղան, Ֆիլիպ Գ.	1270.	1285.
17. Իր տղան, Ֆիլիպ Դ.	1285.	1314.

Անգղիոյ դիւան

18. Էտուարտ Բ. թագաւոր Սեդրիոյ, ամուսնացաւ. Գաղտնի Ֆիլիպ Գ. Թագաւորին աղջկան հետ, Տնաւ. 1284 զանից ելաւ. 1307. մեռաւ.	1307.	1327.
19. Իր տղան, Էտուարտ Գ. Տնաւ. 1312.	1327.	1377.

20. His son Edward Prince of Wales born 1330. reigned with his father, died 1376.
21. His son Richard II, born 1366. ascen 1377. » 1399.
22. Henry IV, Grandson of Edward III, » 1366. » 1399. » 1413.
23. His son Henry V, » 1388. » 1413. » 1422.
24. His son Henry VI, » 1421. » 1422. » 1471.
25. Edward IV, great grandson of Edward III » 1444. » 1471. » 1482.
26. His son Edward V, » 1470. » 1482. » 1483.
27. Richard III, brother of Edward IV, » 1452. » 1483. » 1485.
28. Henry VII, married the daughter of Edward IV,
 he was born in 1456, ascended the throne in 1485. died in 1509.
29. His son Henry VIII. » 1491, » 1509. » 1547.
30. His son Edward VI, » 1537, » 1547. » 1553.
31. His sister Mary Tudor » 1516, » 1553. » 1558.
32. His sister Elizabeth, » 1533, » 1558. » 1603.
33. James I, great grandson of Henry VII. b. 1566. » 1603. » 1625.
34. His son Charles I, » 1600. » 1625. » 1649.

20. Իր տղան , Էտուարտ Ռեյչլի իջևան ճնաւ.	1330.	Քազաւորեց իր հօրց հետ , սեռւաւ.			1376.
21. Իր տղան , Րիչարտ Բ.	ճնաւ.	1366.	զանց ելաւ.	1377.	1399.
22. Հէնրի Բ. Էտուարտ Գ. ի թոռւց ,	»	1366.	»	1399.	1413.
23. Իր տղան , Հէնրի Ե.	»	1388.	»	1413.	1422.
24. Իր տղան , Հէնրի Զ.	»	1421.	»	1422.	1471.
25. Էտուարտ Գ. Էտուարտ Գ. ի սեճ թոռւց .	»	1441.	»	1471.	1482.
26. Իր տղան , Էտուարտ Ե.	»	1470.	»	1482.	1483.
27. Րիչարտ Գ. Էտուարտ Բ. ի եղբայրց ,	»	1452.	»	1483	1485.
28. Հէնրի Բ. Էտուարտ Գ. ի աղջկան հետ ամուսնացաւ .	»	1456.	»	1485.	1509.
29. Իր տղան , Հէնրի Ը.	»	1491.	»	1547.	1553.
30. Իր տղան , Էտուարտ Զ.	»	1537.	»	1558.	1558.
31. Իր քոյրց , Մարի Գլուաթ .	»	1516.	»	1558.	1603.
32. Իր քոյրց , Եսթաբէլ .	»	1533.	»	1603.	1625.
33. Յակոբ Ա. Հէնրի Բ. ի թոռւց	»	1566.	»	1603.	1625.
34. Իր տղան , Չարլզ Ա.	»	1600.	»	1625.	1649.

35. His son Charles II,	born in 1630,	ascen. 1660,	died 1685.
36. His brother James II,	» 1633.	» 1685.	» 1701.
37. William III, issue of Charles I,
married the daughter of James II,	» 1650.	» 1689.	» 1702.
38. Anne, daughter of James II,	» 1664.	» 1702.	» 1714.
39. George I, son of princess Sophia,
of the grand daughter of James I,	» 1660.	» 1714.	» 1727.
40. His son George II,	» 1683.	» 1727.	» 1760.
41. His son George III,	» 1738.	» 1760.	» 1820.
42. His son George IV,	» 1762.	» 1820.	» 1830.
43. His brother William IV,	» 1765.	» 1830.	» 1837.
44. Her Majesty Victoria Queen of England,
niece of William IV, daughter of the
duke of Kent, born on the 24 th of May 1819,
ascended the throne on the
20 th of June 1837.			

35. Իր տղան , Չարչ Բ, Տնաւ. 1630. գանձը եղաւ. 1660. մեռաւ. 1685.
36. Իր եղբայրը , Յակոբ Բ. » 1633. » 1685. » 1701.
37. Ուիլյեմ Գ. Չարչ Ա. ի սերունդէն . Յակոբ Բ. ի աղջկան ճեւտ
անուամբացաւ, Տնաւ. 1650. գանձը եղաւ. 1689. մեռաւ. 1702.
38. Աննա, Յակոբ Բ. ի աղջիկը » 1664. » 1702. » 1714.
39. Գեորգ Ա. Սօֆի իջնամուտեւոյն,
Յակոբ Ա. ի թոռին տղան, » 1660. » 1714. » 1727.
40. Իր տղան , Գեորգ Բ. » 1683. » 1727. » 1760.
41. Իր տղան , Գեորգ Գ. » 1738. » 1760. » 1820.
42. Իր տղան , Գեորգ Գ. » 1762. » 1820. » 1830.
43. Իր եղբայրը , Ուիլյեմ Գ. » 1765. » 1830. » 1837.
44. Նորին վեհափառութիւնը Վիկտորիա Թագուհին Անգլոյ , Ուիլյեմ Գ. ի եղ-
բոր որդին եւ Քէնդի դքսին աղջիկը , Տնաւ. 24 Մայիս 1819 , գանձը եղաւ
20 Յունիս 1837 :

The Royal Family contains now ten Members.

1. Her Majesty Victoria Queen of England, descended from the Arsacid kings of Armenia.

Issue.

2. Princess Victoria-Adelaide-Mary-Louisa, born on the 21st of November 1840, married to Prince Frederick William of Prussia on the 25th of January 1858.
3. Albert-Edward, Prince of Wales, born on the 9th of November 1841, married to Princess Alexandra of Danmark on the 10th of March 1863.
4. Princess Alice-Maude-Mary, born on the 25th of April 1843, married to Frederick-William-Louis, Prince of Hesse, Darmstadt, on the first of July 1862.
5. Prince Alfred-Ernest-Albert, born on the 6th of August 1844.
6. Princess Helena-Augusta-Victoria, » 25th of May 1846.
7. Princess Louisa-Caroline-Alberta, » 18th of March 1848.
8. Prince Arthur-William-Patrick-Albert, » first of May 1850.
9. Prince Leopold-George-Duncan-Albert, » 7th of April 1853.
10. Princess Beatrix-Mary Victoria-Feodore, » 15th of April 1857.

ԹԱԳԱՌՈՐԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ՀԻՄՆ ՏԱՍՆ ԸՆԹԱՄՆԵՐԻ ԿԸ ԲԱԳԱԿՆԱՅ

1. Նորին վեհափառ, ութիսնը վիկտորիա թագուհին Անգլիոյ Հայաստանի Արշակունի թագաւորներէն սերեալ :

Ի՛ր շա՛ռհէրը :

2. վիկտորիա-Առեւայլիստ-Մէրի-Լուիզա, ճնաւ. 21 Նոյեմբեր 1840 . ամուսնացաւ Բրուսիոյ Փրէստերիք Ռուիլերմիլիսանին հետ 25 Յունվար 1858

3. Ալլպերթ-Էտուարտ Ռուիլերմիլիսան, ճնաւ. 9 Նոյեմբեր 1841, ամուսնացաւ Տանիմարքայի Ալեքսանտրա իշխանուհու հետ, 40 Մարտ 1863 :

4. Էլլայու-Մտի-Մէրի, ճնաւ. 25 Ապրիլ 1843, ամուսնացաւ Փրէստերիք-Ռուիլերմիլիսանին հետ, 1 Յունիս 1862 :

5. Ալֆրէտ-Էրնեստ-Ալլպերթ,	ճնաւ.	Օգոստոս. 6	1844.
6. Հէլենա-Օլիւստա-վիկտորիա,	»	Մայիս 25	1846.
7. Լուիզա-Քարոլինա-Ալլպերթ,	»	Մարտ 18	1848.
8. Արթուր-Ռուիլերմիլիսան-Բաթրիք,	»	Մայիս 4	1850.
9. Լեօփոլտ-Տընթէն-Ալլպերթ,	»	Ապրիլ 7	1853.
10. Պէթրիս-Մէրի վիկտորիա-Փետտեր,	»	Ապրիլ 15	1857.

REMARKS.

Witnesses of Basil's being descended from the
Arsacid kings of Armenia.

LOREDANUS PATAROL, "Basil, Armenian by nation, but born in Macedonia, etc". page 130.

DIONESEIUS BEDAVIUS, "The origine of Basil is from Armenia, etc". page 413.

CONSTANTINE PORPHIROGENITUS, grandson of Basil I.

SCYLITZES, of XI century.

GEDRENIUS.

SIMEON MAGISTER.

XONARAS, of XII century.

HISTORY OF ARMENIA, second volum, page, 1010
etc.

Ծ Ա Ն Օ Թ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Հետևեալ ճիւղ հեղինակները նաեւ կը վկայեն
Վասիլի Հայոց Արշակունի թագաւորներէն սերած
Եկայր :

ԼՕՐԵՏԱՆՈՍ ԲԱԹԱՌՕԼ , երես 130
ԴԻՈՆԷՍԻՈՍ ՊԵՏԱՎԻՈՍ , » 413 եւ շատ մը
ուրիշները , զօր .

ՊԵՐՓԷՐՈՒԺԷՆ , Վասիլ Ա.ի թոռը :
ՍԿԻՂԻՉԷՍ , մետաւաներորդ դարուն :
ԿԵԴՐԷՆՈՍ :

ՍԵՄԷՕՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ :
ԶՕՆԱՐԱՍ , երկուսաներորդ դարուն :
ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ , եւ սյն :

Notes.

1. **V**ARTAN the Great, Mamigonian, grandson of Sahac Barthev, was one of the most celebrated and famous heroes of Armenia, 432-451. Renowned general, conquerer in many battles fought against barbarous nations, protector of Christianity, chief commandant-general of the holy war against Persia, which commenced in 451, when the Persians, by the wicked desire of Hazkerd their king, would have turned all Armenia into their fiery sect; guilty of horrible cruelties, destroying churches and punishing with death any frequenter of them. Vartan, with his brother Hemayag and many other patriots and followers, drove the enemy from the bounds of Armenia, with surprising bravery and courage. Upon this Hazkerd assembled a numerous force and sent it with general Nussalavoured to destroy all the Armenians and their countries, if they would not agree to accept the Persian sect and deny the Christian religion. Such an alternative was utterly unacceptable to the Armenians, who refused the proposition, saying, that they would rather die under Christianity, then conform to the worship of the Persians. Yet the coming danger was awful; the numerous forces and armed elephants of the enemy were like oceans spread over the plains. If there existed any man who would dare to fight against that strong army, that man was Vartan the Great, as he was.

Then Vartan arose to oppose the coming danger and save his country; he encouraged all the hearts of his fellow-countrymen, he formed an army of more than sixtyfive thousand men, he strengthened them with his eloquent words, rather to die and be martyrs to save their home and religion, than yield to Persia.

He divided the army into four divisions; the first was commanded by Prince Nerhabouh Arzrouny, the second by Prince Khorain Malcazouny, the third by Prince Tatoul Vanantetzie, and the fourth division was commanded by Vartan the Great, with the alliance of Vahan Arzrouny; and after posting the army in a good position, he marched to attack the enemy. He was very successful in the first, second and third battles, in which many Persians, soldiers and men of high rank, lost their lives; those men, who thought themselves immortal. Moushgan Nussalavourd, the Persian general, gave way to the utmost fury; many of his armed elephants were wounded, he was enraged and madly cried to his army to direct all their attention to the overthrow of Vartan. The two armies mixed with each other, when an horrible contest ensued; Vartan immediately ran into the midst of the struggle to encourage his men, and to strengthen the army. Many of the Persian army were destroyed; until at last brave Vartan, the worthy martyr, the saviour of the Armenians and their religion, was surrounded by the Persian troops, and wounded in several parts of his body, until from exhaustion he fell down and died. This battle was fought on Saturday the second of June 451, in the 13th year of the reign of Hazkerd, the second year of the reign of Marcianus, emperor of Constantinople, and the 23d year of the suppression of the Armenian kingdom under the Arsacid house. The conquerers of this war were Armenians, though unfortunately they lost their general.

The number of the Persians who fell in this war, was 3544, of whom nine were of the highest degree.

Armenians lost only 286 men in the battle, and 750 in various parts, in castles and other assylums; altogether after the battle 1036 men.

Armenians honour Vartan the Great and his followers, and the memory of that holy war on the previous Thursday of Carnival.

2. To this armada the pope gave the appellation of Invincible. It consisted of 130 vessels, carrying 2431 pieces of artillery, 4575 quintals of powder, and was manned by about 27000 soldiers and seamen. To oppose this formidable force, Elizabeth had 181 ships, manned by about 18000 sailors.

Several mottos were coined; some to commemorate the victory, with a fleet flying with full sails, and this inscription, Venit, vidit, fugit,- 'It came, it saw, it fled;' others in honour of the queen, with fireships and a fleet all in confusion, inscribed, Dux famina facti,- 'A woman the leader of the exploit'.

3. In 1786, a woman named Margaret Nicolson made an attempt with a knife to assassinate George III, at the garden entrance of St. James palace. In 1795 another attempt was made to assassinate his majesty whilst proceeding to the House of Lords to open Parliament in person; a small bullet passed through the window of his carriage. Again in 1798 another attempt was made upon his life by a man called Hatfield. This occurred in the theatre of Drury-lane. He had just entered the box, and was in the act of bowing to the audience, when Hatfield who sat in the middle of the pit, near the orchestra, fired a pistol at him, and the bullet entered the roof of the royal box. On this occasion the loyalty of the audience rose to the acme of enthusiasm. Amid repeated cheers "God save the king", was three times sung by the whole house, with the following additional impromptu stanza made by Sheridan.

From every latent foe,
From the assassin's blow,
 God save the king!
O'er him thine arm extend,
For Britain's sake defend,
Our father, prince, and friend,-
 God save the king!

The attempters being proved to be insane, were sent to the hospital.

Ծ Ա Ն Յ Թ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ք

1. **ԱՅՍ** այն Աստուծոյն է որու քով կը դռնուէր մասնաւոր նամակ մի Հայոց Յովհաննէս թագաւորէն գրուած և երգմամբ խոստացուած, որ իւր մեռնելէն վերջը Անի քաղաքը իր շրջակայքերով Յունաց տացուի, այն դաշամբ որ նշնալէս ինքն ալ պաշտօնաւոր թիւն գտնէ Յովհէտ : Բայց Աստուծոյն այն նամակը իւր եղբօրէն առնելէն վերջը՝ նշնալէս ինքն ալ առանց Յունաց յայտնելու, իւր մեռնելու միջոցին հաւատարիմ Հա մի փնտրել տուաւ Պօլսոյ մէջ, իր հայրենիքը և անոր իրաւունքը մտածելով : Աիւրակոս անունով քահանայ մի կը գտնեն որ Աթուղիկո արանի հիւրատեան էր և գործով մի Պօլիս կը գտնուէր, եւ զայն անմիջապէս Աստուծոյն առջև կը հանեն, որ իւր վերջին նուիրական վայրկեանին՝ նամակը ձեռքը բռնած կ'ըսէ սրտառուչ. «Ա՛ռ այս գիրը և քու թագաւորիդ տուր, ըսէ անոր իմ բերնէ որ ինչպէս ամէն հողածնած՝ նշն և ինձ ժամանեց հրաւէր մահու, ա՛ռ այս գիրը և ժառանգեցէք դուք և ձեր որդիքը յաւիտեան» . և կը յաւելցնէ . «Տէ՛ս թէ որչափ գութ ունիմ ձեր վրայ, այս իմ գութը առիթ ըլլայ ձեզ իբար սիրելու և մարանութեան, և եթէ դուն ալ հաւատարիմ դռնուիս այս պատգամաւորութեան մէջ՝ մեծ բարիքներ ունիս ժառանգելիք» :

Տէր Աիւրակոս վեց տարի այս նամակը իր քով պահելէն վերջը՝ մասնեց իւր աղբը բուռ մի անարգ մետաղի և սին պատիւներու համար Յունաց Միքայէլ կայսեր, տալով անոր այն ժամանակը՝ զոր Աստուծոյն Հայոց գարձնելու համար յանձնած էր իրեն, և որով Հայ ազգին թշուառութեան և շարաշար աղէտից պատճառ եղաւ :

Փառաւորեցաւ մասնութիւնը քահանայի մը օծեալ ձեռամբ, զոր կը համբուրէին երբեմն և որ ամէնուն սոսկումը ընդունեց :

2. Բէնդ - Վէն. Quinze-Vingt, հիւանդանոց մի զոր Սէն - Լուի հաստատոց 1254ին 300 կոյրերու համար, և անունը դրաւ երեք հարիւր: Այս երեք հարիւր կոյրերը երեք հարիւր ազատականներ էին զորոնք Սարակինոսները կուրացուցած էին, և Լուի իրեն հետ վերադարձուց Ս. Երկրէն: Բարեբաղդարար հիմա ամէն տեսակ կոյր կը թողուն սոյն հիւանդանոցը:

3. Կըսեն թէ Սալեզպլըի դքսուհին, որ թագաւորին շատ ոիրէլին էր, պարահանդէսի մը մէջ ծնրակապ մի ձգելով՝ Էտուարտ զայն վերցուց և իր սովորական եռանդնոտ բնաւորութեամբ պալատականաց տուտ և որպէս զի հաւատու թէ ըրածը զէշ դիտում մը չունէր բնաւ՝ այն խօսքը կ'ըսէ. Honi soit qui mal y pense. այսինքն անպատիւ ըլլայ գէշ մտքի տանողը. և երդմեցաւ որ այս ծնրակապը ծաղրողը՝ պիտի բաղձայ օր մը անոր նմանը իր վրայ կրելու երջանկութիւնը ունենալ: Քիչ մը վերջը ծնրակապի աստիճանը հաստատոց: Ժարիթիէրի առաջին աստիճանը թագաւորը ինք կը կրէ, սոյն աստիճանը ունեցողները 26 անդամէ աւելի չեն: Ասպետք բաց 'ի միւս նշաններէն՝ կապլոս ժապաւէն մը (Ժարիդիէր) կը կրեն իրենց ձախ սրունքնուն վրայ. թագուհին բազկին վրայ կը կապէ:

4. Պապը այս նաւատորմիդին Անյաղթելի անունը տուաւ, որ 131 կտոր պատերազմական նաւերէ կը բաղկանար, ունենալով իր մէջ 2431 կտոր հրանօթ և պատերազմական զէնքեր, 164,700 Տօրա վառօթ և 27,000 զօրք և նաւատորմ: Այս ահագին ուժոյ դէմ դնելու համար Եղիսարէթ ունէր ընդ ամէնը 181 կտոր նաւ 18,000 նաւատորմ:

Ի յիշատակ այս յաղթութեան դրամներ ցուլուեցան ան ստէն, որոյ վրայ եղած պատկերը նաւատորմիդ մը կը ներկայացնէր 'ի փախուստ առագաստները պարզած, և հետեւեալ խօսքերով. Venit, vidid, fugit, - 'Եկաւ, տեսաւ, փախաւ': Նոյնպէս ուրիշ դրամներ ցուլուեցան 'ի պատիւ թագուհւոյն, որոց վրայի պատկերը կը ներկայացնէր հրացայտ նաւեր և նաւատորմիդ մը բոլոր վին շփոթած հետեւեալ խօսքերով. Dux famina facti. - 'Կին մի առաջնորդ այս դիւցազնական զործոյն':

5. Բրեզպիթերեանք. Presbyterian, Տեսակ մի կրօնաւորք Անգղիոյ, որոնք եպիսկոպոսներու իշխանութիւնը չեն ճանչնար:

6. Conventus. 1586ին Անգլիոյ մէջ հաստատուած դաշնակցութիւն մ'է, 'ի պաշտպանութիւն ընդդէմ պապականաց և Ֆիլիպ Բ. Սպանիոյ թագաւորին: Այս դաշնակցութեան ստորագրողները կամ կարգադրները ըսուեցան Բրեզպիթերիէն կամ Բուրիթէն: Ուստի Չարլզ Ա.ի ժամանակ Բրեզպիթերիէանք Քոլիանը հաստատեցին. և բարլամենթին հետ միանալով 1643ին թագաւորը մահուան դատապարտեցին, որ կուգէր Սկոտիոյ եկեղեցեաց մէջ Լոտ եպիսկոպոսէն շինուած նոր պաշտամունքը մտցնել:

7. Whig. Թօրիի հակառակ եղած կողմակցութեան արուած անունը, որոնք ժողովրդային ազատութիւնները կը պաշտպանէին: Whig անունը կերևի թէ Սկոտիացոց whiggam բառին կրճատումն է, որով Սկոտիացի կառավարները կը կոչուին իրենց ձեռքուն այս անունով կանչելուն համար: 1680էն վերջը Չարլզ Բ.ի ատենները այն անունը Սկոտիացի ապստամբաց կուսային որոնք Էտինսպուրկի դէմ արշաւեցին: 1688ի յեղափոխութիւնը մեծազոյն մասամբ Ուիկերու գործն էր որոնք Հաննովերի տունը պաշտպանեցին Ժարսպիթներու դէմ (Ճէյմս Բ.ի և Գ.ի կողմակիցները.) Ուիկերը որ ազատական կողմակցութիւնը կը կազմեն և Թօրիները անոր հակառակ, այս երկու կողմակցութիւններն ալ Գեորգ Բ.ի ատենէ 'ի վեր փոխադարձաբար գլխաւոր պաշտօնէսյուներ տուին Անգլիոյ, բայց Ուիկերը աւելի նուաշ իշխանութեան մէջ գտնուեցան:

8. Tory. (Թօրի) Անգլիոյ մէջ աշխուկանաց և սերութեան կողմակից եղողներուն այս անունը կուսային, որոնք բնականաբար Ուիկի կողմակցութեան հակառակ էին. կերևի թէ Թօրի անունը Իրլանտացոց toree բառէն ելած է որ տուր ինձ կը նշանակէ, և Իրլանտիոյ մէջ գողերը այս անունով անարգութեամբ վրայ կը յարձակէին զանոնք կողոպտելու: Ի սկզբան այս անունը 'ի նշան նախատանաց քանի մը Իրլանտացի թագաւորականներու տւին որոնք 1618ին ատենները կուղէին բարլամենթի դէմ գլուխ վերցընել, վերջէն սովորութիւն եղաւ պսն թագաւորականներու այս անունը տալ, որով և իւր բնիկ նախատական նշանակութիւնը կը

կորսնչներ ետեւ զօրաւոր կողմնակցութիւն մի գոյանալուն սլաւոճառաւ :

9. Treaty of Utrecht. 1713ին այս քաղաքին մէջ եղած խաղաղութիւնը, 'ի մէջ Գաղղիոյ, Սպանիոյ, Անգղիոյ և Հօլանտայի, Սպանիոյ յաջորդութեան պատերազմին վախճան տուաւ :

10. 1786ին երբ թագաւորը Մէնթ - Շէյմս պալատին պարտեզը կը մտնէր՝ Մարգարիտ Նիքօլսըն անունով կին մը փերձեց դանակով մի զայն սպաննել : Գարձեալ 1795ին երբ անձամբ Քարլա - մնդը բանալու կերթար՝ հրացանի գնտակ մի իր կառքին պատուհանէն ներս թափանկեց : Ուրիշ անգամ մ'ալ 1798ին Տրուի - Լէյն թատրոնին մէջ, երբ թագաւորը այն ինչ իւր օթեակը ըտտած կը ծռէր ունկնդիր լինելու՝ Հէթֆիլտ անունով մէկը որ վալը նուագածուաց քով նստած էր, հրացան մը պալպեց անոր վրայ, որուն գնտակը թագաւորական օթեակին ցեւունը ծակեց ներս մըտաւ : ասոր վրայ հանդիսականք յետին աստիճանի վառուած 'ի սէր թագաւորին, ու բախութեան աղաղակներով 'Աօտ սէյվ տի քինկ' ազգային երգը երգեցին ելեք անգամ բոլոր բազմութեամբ, Շէրիտէնէ յանպատրաստից շինուած հետեւեալ յաւելւածով :

- Մէն մի անտես թ շնամիտ ,
- Մարգասպանին հարուածէ ,
- Տէր, պահէ դաբբայն :
- Կարկառէ աջդ անոր վրայ ,
- Ի սէր Անգղիոյ պաշտպանէ ,
- Մեր հայր, բախկամն և իշխան ,
- Տէր պահէ դաբբայն :

'Նոյն երեք անները հիւանդանոց զբեւեցան իւրազար ըլլալուն սլաւոճառաւ :

Վ. Ե. Բ. Զ.

Վ Ր Ի Պ Ա Կ Ք

ERRATA.	CORRECTA.	PAGE.	COLUMN.
ՍԻՒՆԼ.	ՈՒՂԻՂ.	ԵՐԵՍ.	ՏՈՂ.
Satraqs	Satrapa	6	7
shwoed	showed	16	16
1. Լեւոն Զ.	2. Լեւոն Զ.	17	16
խեղճու թեամբ	խեղճու թեամբ	43	22
France	Spain	50	6
Ֆրանսայի	Սպանիոյ	51	8
France	Spain	52	16
Ֆրանսայի	Սպանիոյ	53	14
աղատու թեան	աղատու թեան	73	3
Սեղտիս	Մեղտիս	77	3
Կաթուղիկսարանի	Կաթուղիկսարանի	91	9
Հա	Հայ	91	7
Կրոնի	Կրօնի	93	2

